

WERELDBEELD

Tijdschrift voor de Verenigde Naties

Vereniging voor de Verenigde Naties, Jaargang 39, nr. 175, 2015/3 (driemaandelijks) - Afgiftekantoor: 8500 Kortrijk-P-910467-v.u.: J. Wouters

Themanummer

Vrede & Veiligheid

“Wij, de volken van de Verenigde Naties
verenigd voor een betere wereld”

Strong
UN.
Better
World.

Colofon

Wereldbeeld: Tijdschrift van de Vereniging voor de Verenigde Naties, 4 nrs. per jaar, Jaargang 39, nr. 175, 2015/3

Zetel: Vereniging voor de Verenigde Naties, Deberiotstraat 34, B-3000 Leuven, België, info@vvn.be, www.vvn.be

Verantwoordelijke uitgever: Prof. Dr. Jan Wouters, Voorzitter – Jean Monnet Chair *Ad Personam* ‘EU and Global Governance’, Directeur Leuven Centre for Global Governance Studies, KU Leuven, Tel. +32 16 32 87 33, jan.wouters@ggs.kuleuven.be

Hoofdredacteur: Kirsten Arnauts, +32 9 210 92 21, kirsten.arnauts@gmail.com

Redactiecomité: Kirsten Arnauts – Francis Baert – Marco Benatar – David Crieckemans – Jan De Bisschop – Melanie De Groof – Sanderijn Duquet – Ria Heremans – Veronique Joosten – Julie Mariën – Neri Sybesma-Knol – Ann Pauwels – Piet Willems – Jan Wouters

Correspondenten: Sander Happaerts – Christine Janssens – Frank Maes – Cedric Ryngaert

Coverfoto: UN Photo/Cia Pak – Naar aanleiding van de *United Nations Sustainable Development Summit* (25-27 September 2015) en de 70ste verjaardag van de Verenigde Naties werden er afbeeldingen geprojecteerd op het gebouw van de Algemene Vergadering en het Secretariaat. De afbeelding op de foto viert de 70ste verjaardag en de overige afbeeldingen die werden geprojecteerd waren de 17 SDGs om bewustwording te creëren omtrent de 2030 agenda .

Auteursrichtlijnen: De redactie verwelkomt alle ingezonden artikels en opiniebijdragen over VN-gerelateerde onderwerpen. De volledige auteursrichtlijnen zijn beschikbaar bij de hoofdredacteur en op de website.

Lidmaatschap: 25 euro (> 25 jr.) / 15 euro (< 25 jr.) per jaar te storten op IBAN BE90 0010 4683 6932 met vermelding van “naam + voornaam – Lidmaatschap 2015”

Edito

Beste lezer,

Graag neem ik eerst even de tijd om afscheid te nemen van Julie Mariën, VVN Algemeen Secretaris 2014-2015. Julie heeft zich het afgelopen jaar enorm hard ingezet, samen met de andere medewerkers en vrijwilligers, om de VVN bekend te maken bij jong en oud en de boodschap van de VN over heel Vlaanderen, België en ver daarbuiten te verspreiden. Ik wil haar danken uit naam van heel de VVN voor haar inzet en doorzettingsvermogen. Vanaf september 2015 nam ik haar rol over als Algemeen Secretaris. Ik hoop met evenveel enthousiasme en passie als Julie de VVN te ondersteunen in haar werking, want onze Vereniging gaat een druk najaar tegemoet, boordevol interessante lezingen en evenementen.

Voor u ligt het derde nummer van dit jaar, met als thema Vrede & Veiligheid. Het hoofdartikel werd geschreven door Rebecca Deruiter en Gert Vermeulen, die aanwezig was op het 13de Congres voor Criminaliteitspreventie en Strafrecht. In dit artikel beschrijven ze hun reflecties aangaande het congres. Rebecca deelt eveneens enthousiast haar ervaring als stagiaire bij UNODC. Daarnaast verwelkomen we ook een artikel van de hand van Koen Detavernier, beleidsmedewerker van I.I.I.I.I, over sociale bescherming als mensenrecht. In de rubriek 'Actualiteit' behandelen we een thema dat vandaag onvermijdelijk actueel is: asiel en migratie. Tine Danckaers schreef een artikel waarin ze asiel en asielbeleid over de voorbije eeuw bediscussieert.

Daarnaast krijgen we in het opnieuw erg boeiende visueel essay een beter zicht op het ontstaan van de Bretton Woods instellingen en de mythes die er nog steeds rond bestaan. Wij danken Francis Baert en Lien Desmet opnieuw voor hun creativiteit bij het verwerken van dit topic waar weinig beeldmateriaal over te vinden is.

In dit nummer speelt ook de rol van vrouwen binnen de VN een belangrijke rol. Christelle Munganyende pleit in haar opiniestuk dan weer voor gelijke kansen op de arbeidsmarkt en meer specifiek voor inclusieve kansen voor allochtone vrouwen. In de rubriek 'Nieuws in het kort' vinden jullie ook een stukje over de cartoonwedstrijd van UN Women. Zelf schreef ik ook een kort stuk over de uitreiking van een eredoctoraat aan de Chileense President Michelle Bachelet. Als voormalig hoofd van UN Women en nu in haar tweede ambtstermijn als presidente is Bachelet een ideaal voorbeeld van de belangrijke rol die vrouwen spelen op vlak van good governance.

Tenslotte geeft Sebastiaan Van Severen in de rubriek 'In de kijker' een verslag van de voorbije ScholierenMUN. Na deze succesvolle editie staat de volgend reeds gepland in oktober 2015 in de middelbare school Sint-Lutgardis in Antwerpen.

Deze editie zou echter niet volledig zijn als we ook niet stilstaan bij de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs), die formeel werden ingehuldigd op de VN top in New York van 25 tot 27 september. Wij hopen dat deze nieuwe doelstellingen nog beter tegemoet zullen komen aan de rechten en noden van eenieder. In het verlengde van dit thema hopen we ten eerste dat doelstellingen 5 en 16, "gender equality" en "live in peace", in alle landen als streefdoel mogen gezien worden en dat we samen naar een vreedevolle wereld toe werken waarin een pasgeboren jongen en meisje over dezelfde rechten kunnen beschikken.

Wij wensen u veel leesplezier en kijken er naar uit u te ontmoeten op een van onze lezingen of andere evenementen.

Ellen Van Damme
Algemeen Secretaris

Inhoud

Edito <i>Ellen Van Damme</i>	1
Het 13de Congres voor Criminaliteitspreventie en Strafrecht <i>Rebecca Deruiter & Gert Vermeulen</i>	5
Sociale bescherming is een mensenrecht <i>Koen Detavernier</i>	12
In de kijker – VVN ScholierenMUN 2015 <i>Sebastiaan Van Severen</i>	18
Actualiteit – Een eeuw asiel: de logica is politiek <i>Tine Danckaers</i>	19
Opinie – G(irls)20: vrouwen eisen diversiteit op de arbeidsmarkt <i>Christelle Munganyende</i>	24
Visueel Essay – Bretton Woods: voorbij de mythe <i>Francis Baert & Lien Desmet</i>	27
Nieuws in het kort <i>Steven Dewulf, met bijdragen van Ellen Van Damme & Kirsten Arnauts</i>	41
Leessuggestie – De Verenigde Naties: Mensenwerk – 25 markante leiders <i>Kirsten Arnauts</i>	51
Uw (V)VN kalender <i>Kirsten Arnauts</i>	52

Het 13de Congres voor criminaliteitspreventie en strafrecht

Rebecca Deruiter¹ en Gert Vermeulen²

Artikel d.d. 15 september 2015

Het vijfjaarlijkse Congres voor criminaliteitspreventie en strafrecht, georganiseerd door het drugs- en misdaadagentschap van de Verenigde Naties (UNODC), vond dit jaar plaats van 12 tot en met 19 april in Doha (Qatar), met het volgende thema: *"Integrating crime prevention and criminal justice into the wider United Nations agenda to address social and economic challenges and to promote the rule of law at the national and international levels, and public participation."*³

Het Congres was de grootste en meest diverse samenkomst van beleidsmakers en beoefenaars op gebied van criminaliteitspreventie en strafrecht ooit. Met meer dan 4000 deelnemers uit 149 landen was het een uniek forum voor debat en discussie tussen gouvernementele en niet-gouvernementele vertegenwoordigers en experts over misdaadpreventie en internationale samenwerking inzake strafrecht.

Secretaris-generaal Ban Ki-moon geeft een toespraak tijdens de openingsceremonie van het 13de Congres voor criminaliteitspreventie en strafrecht op 12 april 2015 in Doha, Qatar - © UN Photo/Eskinder Debebe

Sinds 1955 brengt het Misdaadcongres internationale beleidsmakers en experts bij elkaar om gedeelde belangen op de politieke agenda te plaatsen en ervaringen te delen met betrekking tot misdaadpreventie en strafrecht. Het versterken van de internationale samenwerking in het bestrijden van transnationale georganiseerde misdaad staat hierbij centraal.

Het dertiende Misdaadcongres had als doel na te gaan hoe misdaadpreventie en strafrecht het best geïntegreerd kunnen worden in de bredere agenda van de Verenigde Naties en specifiek in het post-2015-tijdperk. De focus lag hierbij op de link tussen veiligheid, justitie en de rechtstaat, met als doel een betere en meer rechtvaardige wereld. Tijdens het Congres werden uitdagingen en reacties besproken rond diverse misdrijven, inzonderheid corruptie, mensenhandel, drugshandel, illegale handel in fauna en flora, cybercriminaliteit en misdrijven met geweld. Deze types van misdrijven worden als een grote uitdaging aanzien, en als een bedreiging voor duurzame ontwikkeling, vooral ten koste van de sociaal en financieel meest kwetsbaren. Door het thema van het Congres werd de band tussen criminaliteit en ontwikkeling meer dan ooit erkend. Het uitgangspunt daarbij was dat ontwikkeling op zich kan beschermd worden door de rechtstaat, het respecteren van de mensenrechten, een streng maar rechtvaardig wettelijk kader en een nultolerantie op het vlak van corruptie. Ook grensoverschrijdende samenwerking tussen verschillende justitiële en politieautoriteiten werd naar voren geschoven als zijnde van cruciaal belang om gezamenlijke antwoorden te bieden op gemeenschappelijke problemen.

Verklaring van Doha

Reeds tijdens de opening van het acht dagen durende Misdaadcongres werd, op zondag 12 april 2015, de Verklaring van Doha aangenomen als opvolger van de Verklaring van Salvador (2010). Deze niet-bindende Verklaring, hoofdzakelijk voorbereid door UNODC, vertolkt de politieke beleidslijn van de VN inzake misdaadpreventie en strafrecht voor de komende vijf jaar. Dé uitdaging zal er evident in bestaan dat beleid in de praktijk te realiseren, zoals ook UNODC-directeur Yury Fedotov tijdens de slotsessie van het Congres bekleemtoonde. De implementatie vereist immers een gecoördineerde en coherente samenwerking met bredere programma's of maatregelen die bijdragen tot sociale en economische ontwikkeling, armoedebestrijding,

respect voor culturele diversiteit, sociale vrede en integratie.

De Verklaring van Doha schuift een totaalperspectief en een alomvattende benadering voor het bestrijden van misdaad, geweld, corruptie en terrorisme in al zijn vormen en manifestaties naar voor. Efficiënte, humane en verantwoordelijke strafrechtssystemen, met effectieve participatie en inclusie van alle sectoren in de samenleving, moeten daar borg voor staan. Enerzijds vergt dat het respecteren van de beginselen van soevereiniteit en territoriale integriteit van de lidstaten. Anderzijds moeten de lidstaten ook hun verantwoordelijkheid nemen om de menselijke waardigheid, mensenrechten en fundamentele vrijheden voor iedereen, in het bijzonder voor de slachtoffers van criminaliteit en mensen die in contact komen met het strafrechtstelsel, te waarborgen. Om dit te verwezenlijken moet er volgens de Verklaring gestreefd worden naar misdaadpreventie en strafrechtelijke programma's die rekening houden met de hoofdoorzaken van misdaad, zoals armoede en sociale deprivatie. Als cruciaal element in een effectief en humaan strafrechtstelsel wordt de gelijke toegang tot justitie en het waarborgen van een eerlijk proces, zonder onnodige vertraging, door een competente, onafhankelijke en onpartijdige rechter, naar voren geschoven. Daarvoor wordt dan weer het voorkomen en bestrijden van corruptie cruciaal geacht, inclusief het nemen van maatregelen die de transparantie in de publieke sector verhogen.

De Verklaring van Doha onderstreept ook het belang van kinderen bij hervormingen in een rechtstaat. Kinderen zouden met name moeten beschermd worden tegen alle vormen van geweld, uitbuiting en misbruik. De Verklaring zet daarbij inzonderheid in op onderwijs voor kinderen in een veilige leeromgeving. Op die manier zou niet alleen worden bijgedragen tot het elimineren van ongeletterdheid, maar ook tot de preventie van misdaad en corruptie, met als doel het bewerkstelligen van een cultuur van legitimiteit zonder afbreuk te doen aan culturele verschillen.

De Verklaring beklemtoont ook het belang van een gendergevoelig justitiebeleid, met aandacht voor vrouwen en meisjes en hun specifieke noden.

Wat de positie van gedetineerden betreft, stelt de Verklaring van Doha een beleid voorop waarin onderwijs, werk, medische zorg, rehabilitatie, sociale integratie, recidivepreventie, met inbegrip van een beleid om de families van de gedetineerden te ondersteunen, en alternatieven voor vrijheidsberoving centraal staan. Inspanningen om overbevolking in de gevangenissen

aan te pakken moeten worden versterkt door onder meer het bestraffingsbeleid te herzien.

De Verklaring heeft ook aandacht voor het slachtoffer. Net zoals getuigen, moeten ze voldoende bescherming genieten, ongeacht het misdrijf in kwestie. Een slachtoffergerichte benadering wordt vooral van belang geacht voor bepaalde misdrijven, zoals mensenhandel en -smokkel.

Benevens voor 'klassieke' misdrijven (corruptie, economische en sociale misdrijven, witwassen van geld, mensenhandel, mensensmokkel, wapenhandel, etc.), heeft de Verklaring van Doha ook aandacht voor de smokkel van cultureel erfgoed en de handel in wilde dieren, fauna en flora, en voor fenomenen die de jongste jaren of decennia opgang maken. Met name wanneer geradicaliseerde mensen naar het buitenland willen reizen om zich daar aan te sluiten bij een terroristische organisatie, wordt het delen van informatie van cruciaal belang geacht, samen met het preventief optreden tegen de financiering, mobilisering en rekrutering van potentiële buitenlandse strijders. Wanneer deze laatste geïdentificeerd worden en terugkeren naar hun thuisland zijn de-radicaliseringsprogramma's vereist. De jongste decennia ook steil in opmars, is cybercriminaliteit. De verklaring benadrukt het belang van maatregelen die betrekking hebben op de preventie en de bestrijding van misdrijven die gebruik maken van het internet (zoals bijvoorbeeld identiteitsdiefstal, rekrutering voor mensenhandel of online-uitbuiting en misbruik van kinderen). Een versterking van de wetshandhaving op het internet in combinatie met het verhogen van de veiligheid van computernetwerken en infrastructuur moet daarbij het antwoord zijn.

De Verklaring van Doha is allesbehalve wereldschokkend of vooruitstrevend. Het is een politiek consensusdocument dat diverse thema's en aspecten de revue laat passeren, telkens met voldoende armslag en interpretatieruimte voor individuele staten.

Organisatie en voorbereiding

Reeds in 2012 werd er tijdens de jaarlijkse Commissie over misdaadpreventie en strafrecht (*Commission on Crime Prevention and Criminal Justice, CCPCJ*) en later door de Algemene Vergadering een resolutie aangenomen die het thema, de duur, de voorlopige agenda en de thema's van de verschillende workshops van het Misdadcongres vastlegde.

In 2013 werden precieze datum en plaats vastgelegd⁴ en werd er, met name tijdens de 22ste sessie van de

CCPCJ, een eerste voorlopige discussiegids voorgesteld, als basis voor verdere bespreking. Na opmerkingen en feedback van de Commissie en de lidstaten werd deze gefinaliseerd.

Naast het voorbereidende werk in Wenen werden er in de aanloop naar het Misdaadcongres ook vier regionale vergaderingen georganiseerd, met actieve input van niet-gouvernementele organisaties, academici, experts en onderzoekers, uitmondend in ontwerp-teksten die uiteindelijk ter overweging aan het Misdaadcongres werden voorgelegd. De vier regionale voorbereidende vergaderingen werden reeds in 2014 georganiseerd in Bangkok (22 tot 24 januari, Azië en de Stille Oceaan); Doha (3 tot 5 februari, West Azië); San José (19 tot 21 februari, Latijns-Amerika en het Caribisch gebied) en Addis Ababa (9 tot 11 april, Afrika). Elk van de vergaderingen resulteerde in inhoudelijke aanbevelingen over elk agendapunt en elke workshop die op de congresagenda stonden.

Congresverloop

Het Misdaadcongres verliep volgens een specifiek stramien: een plenaire vergadering plus twee gelijklopende comités, waar specifieke thema's verder werden uitgediept.

Plenaire vergadering

Het Congres ging op zondag 12 april van start met een 'high level segment'. Verschillende ministers van justitie, binnenlandse en buitenlandse zaken namen

er het woord, net zoals diverse ambassadeurs, afgevaardigden van niet-gouvernementele organisaties, regionale organisaties en agentschappen van de VN.⁵ Er werd vooral beklemtoond dat het Misdaadcongres een unieke kans bood om een bijdrage te leveren aan de post-2015-ontwikkelingsagenda en het integreren van een doeltreffende misdaadpreventie en een strafrechtelijke aanpak die aandacht heeft voor mensenrechten, gender, gelijkheid en de bescherming van kinderen. Tevens werd gerefereerd aan de verschillende VN-rapporten met betrekking tot duurzame ontwikkeling⁶ die het cruciale belang van de rechtstaat benadrukken om een duurzame en vreedevolle samenleving te kunnen waarborgen. Ook werd het belang benadrukt van internationale samenwerking ter bestrijding van transnationale georganiseerde misdaad en van de noodzaak om nieuwe en opkomende vormen van internationale misdaad te voorkomen en aan te pakken.

Comités

Op de tweede dag van het Congres gingen de verschillende workshops in twee gelijklopende comités van start. Deze workshops werden ondersteund door discussiepapers die op de website van het Misdaadcongres te raadplegen waren (en zijn). De papers bieden achtergrondinformatie en schetsen de problemen met betrekking tot het desbetreffende thema. In elk van de workshops werd de noodzaak van internationale samenwerking aangekaart. Ook het delen van 'good practices', het opbouwen van capaciteit en technisch-juridische assistentie om vervolging mogelijk te maken en het implementeren van een op onderzoek ge-

De 'high level segment' sessie op 12 april in de plenaire zaal - © UNIS Vienna

steund strafrechtelijk beleid namen een centrale plaats in tijdens de discussies.

De eerste workshop concentreerde zich op de VN-standaarden inzake misdaadpreventie en strafrecht, toegespitst op de specifieke noden van vrouwen en kinderen en op de behandeling en re-integratie van wetsovertreders. Daarbij werd inzonderheid de aandacht gevestigd op de nood aan specifieke rehabilitatie- en re-integratieprogramma's en op een betere gezondheidszorg in gevangenissen voor vrouwen. Ook werd het belang beklemtoond van alternatieven voor detentie en werd opgeroepen de vrijheidsberoving van kinderen tot strikt noodzakelijke situaties te beperken.

Tijdens de tweede workshop, met als onderwerp mensenhandel en -smokkel, werd de aandacht gevestigd op het feit dat mensenhandelaars zich in toenemende mate bedienen van gesofisticeerde methoden. Ook werden connecties gemaakt met het witwassen van geld en de mogelijke financiering van terrorisme. Beklemtoond werd dat slachtoffers van mensenhandel niet mogen worden geïnstrumentaliseerd in het kader van de vervolging van mensenhandelaars, maar integendeel daadwerkelijk moeten worden behandeld als slachtoffer, wiens essentiële mensenrechten zijn geschonden. Daarbij zouden ze ook de nodige bescherming moeten krijgen en middelen die herstel mogelijk maken. Een multidisciplinaire aanpak werd als cruciaal aangemerkt, met inbegrip van meer en flexibele legale immigratiemogelijkheden én het inwerken op de hoofdoorzaken voor emigratie.

De derde workshop focuste op misdrijfphenomenen die nog volop in ontwikkeling zijn, zoals cybercriminaliteit en het illegaal handelen in cultureel erfgoed. De teneur was dat deze bedreigingen alleen door internationale samenwerking kunnen aangepakt worden, waarbij technische bijstand en capaciteitsopbouw cruciale voorwaarden zijn. Vervolgens werd het belang van betere datacollectie en meer wetenschappelijk onderzoek in de verf gezet, en dit met het oog op een beter begrip van de fenomenen in kwestie, zeker wanneer georganiseerde criminele organisaties en terroristische groeperingen erbij betrokken zijn.

In de marge van het 'officiële' Congres werden ook tal van nevenevenementen, ondersteunende vergaderingen en tentoonstellingen georganiseerd door lidstaten, VN-entiteiten en gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties. Tijdens de nevenevenementen werden talloze erg specifieke thema's behandeld. Ze bieden een unieke opportuniteit aan niet-gouvernementele organisaties, academici en ex-

perten om op wereldniveau hun werk voor te stellen aan beleidsmakers en collega's.

Slotzitting van het 13de Congres voor Criminaliteitspreventie en Strafrecht, 19 april 2015 - © UNIS Vienna

En nu?

De Verklaring van Doha heeft ook een invloed op de jaarlijkse zitting van de Commissie over misdaadpreventie en strafrecht (*Commission on Crime Prevention and Criminal Justice, CCPCJ*). Deze Commissie stond dit jaar (18 tot 22 mei) in het teken van de implementatie van de Verklaring van Doha en hoe deze kan bijdragen aan de rechtstaat en duurzame ontwikkeling in het kader van de VN-post-2015-agenda. Tijdens de zitting van de Commissie werden resoluties aangenomen met betrekking tot bepaalde onderwerpen die ook deel uitmaken van de Verklaring van Doha, zoals de smokkel van cultureel erfgoed en de behandeling van gedetineerden. Ook deze jaarlijkse Commissiezitting trok zoals gebruikelijk honderden gouvernementele en niet-gouvernementele vertegenwoordigers, experts en academici aan om over actuele thema's met betrekking tot strafrecht en misdaadpreventie van gedachten te wisselen en resoluties aan te nemen. In de marge van de zitting werden er ook tal van nevenevenementen georganiseerd die bijdragen tot de verspreiding van 'best practices' en actuele ontwikkelingen in het domein.

Het Misdaadcongres en de Verklaring van Doha vormen ook een belangrijke opstap naar de duurzame ontwikkelingstop van de VN die in september van dit jaar plaats vindt in New York.

In 2008 stelde het toenmalig hoofd van UNODC vast dat de 'rule of law' een gemiste Millenniumdoelstelling was.⁷ Maar is de 'rule of law' wel voldoende operationaliseerbaar? Het brede scala aan thema's die in het Congres de revue passeerden, toont afdoende aan dat de 'rule of law' ruim en verschillend geïnterpreteerd wordt door verschillende landen en organisaties. Dat de Verklaring van Doha geen prioriteitenorde vooropstelt, illustreert dit evenzeer. Justitie en veiligheid zijn

nog steeds gevoelige thema's, nauw verweven met de staatssoevereiniteit, zodat praktijkimplementatie op heel wat punten bepaald moeilijk zal zijn. Het is dan ook maar de vraag of de behandelde thema's effectief een prioritaire plaats zullen bekleden in de debatten rond het post-2015-tijdperk.

Een andere kanttekening die kan gemaakt worden is dat het Congres in Qatar plaats vond, dat niet bepaald een voortrekkersrol speelt op het vlak van mensenrechten. Zo handhaaft het land nog altijd de doodstraf, heeft het een kwalijke reputatie met betrekking tot immigranten en dwangarbeid, en worden vrouwen geconfronteerd met geweld en discriminatie. De Speciale Rapporteur voor de onafhankelijkheid van rechters en advocaten bezocht het land in januari 2014 en uitte haar bezorgdheid rond de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van het justitieapparaat.⁸

Tot slot

Het VN-Misdaadcongres, dat nu reeds 60 jaar wordt georganiseerd, bekleedt een centrale plaats in het vormgeven van beleid, het versterken van de internationale samenwerking en het opstellen van nieuwe normen en standaarden. De impact van dit 13de Congres is natuurlijk niet meteen tastbaar of meetbaar. De inzet van dit soort congressen is om bepaalde problemen op de politieke agenda te plaatsen, erover te debatteren en uiteindelijk een minimale consensus te bereiken over hoe bepaalde problemen aangepakt kunnen en zouden moeten worden. Ondanks het formele karakter van het Misdaadcongres, zijn de informele contacten die er worden gelegd en gefaciliteerd van uitzonderlijk belang. Het Congres biedt een platform voor netwerking en kruisbestuiving tussen beleidsverantwoordelijken op de hoogste niveaus (ministers, ambassadeurs, diplomaten, topambtenaren), experts, consultants en academici. Zo krijgen debatten uiteindelijk verder vorm en kunnen coalities worden gebouwd in functie van een gedragen aanpak van gezamenlijke problemen inzake criminaliteit.

De continuïteit van het Misdaadcongres is alvast verzekerd, Het 14de Congres vindt in 2020 plaats in Japan.

De conclusie na vijf maanden stage bij UNODC? Een absolute droomjob!

Rebecca Deruiter⁹

Vandaag de dag is het uitermate belangrijk om zoveel mogelijk relevante professionele ervaringen op te

bouwen voor je jezelf op de arbeidsmarkt begeeft. Een stage bij de VN is hier uitermate geschikt voor en zal dan ook bij vele studenten heel hoog op het verlanglijstje staan. Voor velen lijkt dit vaak een verre illusie, een ongrijpbaar iets, maar niets is minder waar. Het merendeel van de studenten laat zich afschrikken door enerzijds de (lange) procedure die moet doorlopen worden, de grote competitie met betrekking tot deze stageplaatsen en het financiële aspect. Dit is ook de realiteit waar je mee te maken krijgt, maar het is zeker geen onoverkomelijk proces als je bereid bent om er moeite en tijd in te steken. Verder zorgt de beurs van het Flanders Trainee Programme¹⁰ voor heel wat mindere kopzorgen.

Ik heb van deze unieke ervaring mogen proeven met een stage van vijf maanden bij het 'Secretariat to the Governing Bodies' (SGB) bij het drugs- en misdaadagentschap van de VN (UNODC). Het SGB staat in voor onder andere het organiseren van verschillende commissies waarin alle lidstaten van de VN zetelen, samen met gouvernementele en niet-gouvernementele vertegenwoordigers en experts. Het Secretariaat is de draaischijf voor de organisatie van bijvoorbeeld de 'Commission on Narcotic Drugs' (CND) en de 'Commission on Crime Prevention and Criminal Justice' (CCPCJ). Verder coördineert deze unit talrijke rapporten waar verschillende secties binnen UNODC aan bijdragen. Het grote voordeel om te werken op dergelijke centrale dienst, is dan ook dat je met elk ander departement binnen het drugs- en misdaadagentschap en met relevante niet-gouvernementele organisaties in contact staat.

Het Vienna International Centre waar zich het hoofdkwartier van UNODC bevindt – UN Photo/Mark Garten

Van meet af aan kwam ik in een goed geoliede 'machine' terecht met een ambitieus diensthoofd en een team van professionele en ervaren collega's die steeds bereid waren om bepaalde zaken te verduidelijken en uit te leggen. In het begin is het natuurlijk altijd even aftasten in wat voor team je terecht komt, maar je hebt

zelf veel in handen door je professioneel, flexibel en proactief op te stellen en je goed voor te bereiden. Al snel kreeg ik de nodige verantwoordelijkheden toegewezen. Zo mocht ik al meteen de vergaderingen mee helpen voorbereiden en bijwonen waar onder andere de werkzaamheden ter voorbereiding van de jaarlijkse Commissie over drugs en de Commissie over misdaadpreventie en strafrecht werden besproken. Dit geeft je meteen de nodige inzichten over het immense werk dat de organisatie van dergelijke internationale conferenties met zich meebrengt en wat er gebeurt achter de schermen. Door het schrijven van gesprekspunten, uitkomsten van vergaderingen en rapporten doe je vervolgens ook veel ervaring op met betrekking tot zakelijk schrijven voor een gespecialiseerd publiek. Het politieke werk dat hieraan vooraf gaat, wordt vaak over het hoofd gezien en kom je ook niet te weten tijdens je studies. Het bijwonen van voornoemde commissies vanop de eerste rij is een ervaring die op mezelf een grote indruk naliet.

De Boliviaanse President Morales die op enkele meters van jou met cocabladeren staat te zwaaien, toespraken van Secretaris-generaal Ban Ki-moon bijwonen of tot middernacht vergaderen over een bepaalde resolutie zijn maar enkele unieke ervaringen die je op dergelijke internationale stages kan opdoen. Tijdens de laatste week van mijn stage mocht ik ook de lancering bijwonen van het *'World Drug Report'*. Opnieuw een politiek gebeuren op hoog niveau waar je je als student criminologie en internationale betrekkingen alleen maar kan door laten inspireren.

Als stagiair moet je ervan bewust zijn dat je in een hele dynamische internationale omgeving terecht komt waar er verwacht wordt dat je snel dingen oppikt en meedraait in het team. Dit impliceert ook dat het geen *nine to five* job is en je zelf ook voldoende zelfstandig moet zijn om deadlines en vooropgestelde doelen te halen. Verder zou ik iedereen aanraden die een dergelijke stageplaats ambieert om aan je talenkennis te werken. Zodoende kan je de kans op een stageplaats vergroten maar het is ook essentieel om vlot mee te draaien in deze omgeving. Een goede kennis van het Frans en Engels zijn het absolute minimum waarbij de kennis van een andere, al dan niet officiële VN taal, een sterk pluspunt is.

Een stage bij de VN? Ik zou het iedereen kunnen aanraden maar voor het bemachtigen van dergelijke stageplaats moet je er wel op tijd aan beginnen. In uitzonderlijke gevallen kan het vrij snel gaan maar een applicatie indienen en pas een jaar later aan je stage kunnen beginnen is geen uitzondering, maar eerder de regel. Als je dan ook nog eens bij verschillende VN-

organisaties een applicatie wil indienen, kruipt hier toch wel wat werk in. De ervaring op zich is professioneel heel verrijkend. Je krijgt heel veel te verwerken op korte termijn, je collega's hebben bepaalde verwachtingen die je moet verwezenlijken en je leert om zelfstandig en probleemoplossend te werken onder tijdsdruk. Daarnaast kom je in een totaal nieuwe omgeving terecht, waar je niemand kent, en mensen ontmoet uit de hele wereld met als gevolg dat dit ook heel verrijkend is op persoonlijk gebied door de unieke mix van culturen.

Voor mij heeft deze stage niets dan voordelen gehad. Als er toch één nadeel is, dan is het dat je heel erg gemotiveerd en nog ambitieuzer terug thuis komt en dan moet gaan zoeken naar je eerste job. De microbe om te werken in een internationale organisatie en omgeving heeft je dan al te pakken en het is niet altijd even makkelijk om dit na je studies om te zetten naar een boeiende job in een internationale setting.

Noten

1. Doctoraatsonderzoeker aan de UGent en verbonden aan het *Institute for International Research on Criminal Policy* (IRCP).
2. Hoogleraar strafrecht UGent en directeur van het *Institute for International Research on Criminal Policy* (IRCP). Nam als vertegenwoordiger van de *Association Internationale de Droit Pénal* deel aan het 13de Misdaadcongres.
3. GA Resolution 67/184.
4. E/RES/2013/30.
5. Het merendeel van deze verklaringen is publiek toegankelijk op de website van het Congres.
6. Synthesis report of the Secretary-General on the road to dignity by 2030: ending poverty, transforming all lives and protecting the planet, as well as the report of the Open Working Group on Sustainable Development Goals and numerous General Assembly resolutions.
7. Antonio Maria Costa (2008) Speech 17th session of the United Nations Commission on Crime Prevention and Criminal Justice, <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/rule-of-law-a-missing-millennium-development-goal.html>.
8. Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers, Gabriela Knaul, A/HRC/29/26/Add.1
9. Doctoraatsonderzoeker aan de UGent en verbonden aan het *Institute for International Research on Criminal Policy* (IRCP).
10. <http://www.vlaanderen.be/int/flanders-trainee-programme>

Sociale bescherming is een mensenrecht

Koen Detavernier¹

Artikel d.d. 15 september 2015

11.11.11 voert dit en volgend jaar campagne voor sociale bescherming voor iedereen. Maar wat houdt sociale bescherming precies in en welke evolutie kende het begrip door de jaren heen?

Ook in de wereld van de ontwikkelingssamenwerking leefde heel lang de overtuiging dat sociale zekerheid (en het wat ruimere concept van sociale bescherming) enkel iets was voor rijke, geïndustrialiseerde landen die na de tweede wereldoorlog geëvolueerd zijn tot welvaartstaten met een uitgebreide sociale zekerheid. Ziekteverzekering, pensioen, kindergeld, werkloosheidsuitkeringen of een faillissementsverzekering: het leek allemaal onbetaalbare luxe voor ontwikkelingslanden.

En toch is sociale bescherming al heel lang als mensenrecht erkend door de Verenigde Naties. Het is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948 (art. 22 en 25)¹ en in Conventie 102 van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) over de minimumnormen van Sociale Zekerheid uit 1952 wordt dit recht concreet uitgewerkt. Hierin werden de negen categorieën van de sociale zekerheid vastgelegd: medische zorgen, ziekte-uitkeringen, werkloosheidsuitkeringen, pensioenen, uitkeringen in geval van arbeidsongevallen en beroepsziekten, familiale uitkeringen, moederschapsuitkeringen, invaliditeitsuitkeringen en uitkeringen voor nabestaanden.² Daarnaast voorziet de Conventie onder andere de voorwaarden voor hun toekenning (in welke gevallen iemand er recht op heeft).

Maar het recht op sociale bescherming is ook opgenomen in het Internationale Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten uit 1966 (art. 9 en 10)³ en in de oprichtingstekst van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO, 1946). In deze tekst lezen we: "Genieten van de hoogste bereikbare standaard van gezondheid is een van de fundamentele rechten van elke mens, (...)." Verder in de tekst staat: "Regeringen hebben een verantwoordelijkheid voor de gezondheid van hun bevolking die enkel vervuld kan

worden door te voorzien in passende sociale en gezondheidsmaatregelen."

Tenslotte is het recht op sociale bescherming opgenomen in verschillende regionale mensenrechtenverdragen en in nationale grondwetten.

Wat is sociale bescherming?

Hoewel het recht op sociale bescherming in veel verdragen en conventies wordt aangehaald, bestaat er geen pasklare en universeel gedeelde definitie van het concept.

De meningen erover verschillen ook. De Wereldbank sprak de voorbije jaren systematisch over 'safety nets' wanneer ze het over sociale bescherming had. Ze bedoelde daar een minimale vorm van tijdelijke uitkeringen na rampen mee. Een groot verschil met de invulling van de ILO.

Een campagnebeeld van 11.11.11 - © www.socialebescherming.be

Voor de campagne 'Sociale Bescherming Voor Iedereen' gingen 11.11.11 en zijn campagnepartners op zoek naar een goede omschrijving van het begrip. Door de verschillende omschrijvingen en opsommingen in de verdragen en conventies samen te leggen,

formuleerde het een aantal voorwaarden waaraan sociale bescherming moet voldoen:

- Sociale bescherming heeft als doel om voor elk mens, gedurende zijn gehele levenscyclus, een voldoende groot inkomen (ook bij werkloosheid, ziekte, ouderdom, inkomensverlies, ...) en toegang tot kwalitatieve basisvoorzieningen te verzekeren, zodat hij/zij in staat is het hoofd te bieden aan de risico's en gebeurtenissen van het leven.
- Sociale bescherming bestaat uit een coherent samenhangend geheel van op solidariteit gebaseerde structurele, collectieve initiatieven en maatregelen.

Dat bracht 11.11.11 bij de volgende definitie:

Sociale bescherming omvat een coherent en op solidariteit gebaseerd geheel van structurele initiatieven en maatregelen. Die hebben tot doel om inkomensgarantie en toegang tot basisvoorzieningen te verzekeren voor alle mensen, gedurende hun gehele levenscyclus.

De lat ligt met deze definitie hoog, maar 11.11.11 en zijn campagnepartners voelen zich daarin ook gesteund door de verschillende VN-verdragen en conventies. Die impliceren dat wij allemaal 'rechthebbers' zijn (en dus onze aanspraak kunnen laten gelden), in plaats van enkel begunstigden. Sociale bescherming mag met andere woorden niet afhangen van toeval of van iemands persoonlijke inkomen. De overheid moet dit recht garanderen, respecteren en beschermen en er een concrete invulling aan geven. Ondanks de erkenning van sociale bescherming als mensenrecht bleef het lang afwezig in de praktijk van de internationale samenwerking.

De cijfers spreken voor zich. In 2014 leerde het *World Social Protection Report* dat 73% van de wereldbevolking slechts een ontoereikende sociale bescherming heeft. Ongeveer de helft van de wereldbevolking heeft geen enkele vorm van sociale bescherming.

In heel wat landen zijn enkele onderdelen van een sociale zekerheid aanwezig, maar die dekken vaak slechts een kleine minderheid van de bevolking (bv. een pensioen of ziekteverzekering voor ambtenaren en werk-

nemers in de formele economie). De daarin voorziene uitkeringen zijn echter vaak ontoereikend.

Er is met andere woorden nog heel wat werk te doen en ook verschillende VN-organisaties proberen mee aan de weg te timmeren.

Waardig Werk en de 'Social Protection Floors' van de ILO

Bij de lancering van de Waardig Werk agenda door de ILO in 1999 kwam sociale bescherming voor het eerst sinds lang weer op het voorplan. Het werd een van de vier pijlers van waardig werk. Maar de vooruitgang in het voorzien in sociale bescherming voor iedereen bleef al bij al beperkt. De wereld van de internationale samenwerking bleef ervan uitgaan dat sociale bescherming een onhaalbare luxe was voor ontwikkelingslanden. In 2008 berekende de ILO in een aantal simulaties echter de relatieve kostprijs van maatregelen van sociale bescherming. Conclusie: basisgezondheidszorg voor ouderen, mensen met een handicap en kinderen zou zelfs in lage-inkomenslanden haalbaar zijn.

Het kostenplaatje is erg interessant omdat de landenstudies duidelijk maken dat ook landen met lage inkomens een basis van sociale bescherming kunnen betalen. Afhankelijk van land tot land is tussen 3,6% en 10% van het nationale bnp nodig voor de financiering.⁴ Maar de ILO berekende ook dat op wereldniveau 2% van het globale bnp volstaat om de allerarmsten op aarde toegang te geven tot de volledige 'social protection floor'. Met 6% van het globale bnp bereiken we iedereen die geen (of beperkte) toegang heeft tot sociale bescherming. Of er al dan niet werk gemaakt wordt van sociale bescherming is dus veeleer een politieke dan een budgettaire keuze.

Maar de echte kentering (en erkenning buiten ILO en WHO) kwam er met de goedkeuring van ILO aanbeveling 202 betreffende nationale sokkels van sociale bescherming (*national social protection floors*). Deze sokkels zijn een soort minumpakket van sociale bescherming, waarin vier basisgaranties worden erkend. Dit minimum voor iedereen wordt de horizontale dimensie van sociale bescherming genoemd:

- toegang tot essentiële gezondheidszorg en moederschapzorg;
- basisinkomenszekerheid voor kinderen, minstens op een nationaal bepaald minimumniveau dat volstaat voor toegang tot voeding, opleiding,

zorg en alle andere noodzakelijke goederen en diensten;

- basisinkomenszekerheid voor mensen op actieve leeftijd die onvoldoende eigen inkomsten kunnen verdienen, meer bepaald in geval van ziekte, werkloosheid, moederschap en handicap en minstens op een nationaal bepaald minimumniveau;
- basisinkomenszekerheid voor ouderen, minstens op een nationaal bepaald minimumniveau.

De meeste ontwikkelingslanden waren maar matig enthousiast over Conventie 102 betreffende de minimumnormen van de sociale zekerheid (slechts 51 ratificaties). Aanbeveling 202 over de sokkels heeft veel bredere steun bij de ILO-lidstaten, omdat ze ogenschijnlijk meer vrijheid laat aan de landen om zelf te kiezen hoe ze deze sokkel zullen realiseren. Een keuzevrijheid die ook voorzien is in conventie 102, maar die legt de lat meteen een stuk hoger, waardoor het minder haalbaar lijkt.

Een eenzijdige klemtoon op deze sokkels van sociale bescherming houdt echter ook risico's in. Wanneer de fundering meteen ook het plafond wordt in het beleid van bepaalde landen (wanneer men bv. voldoet aan de vier basisgaranties) blijven toch nog heel wat mensen in de kou staan. Soms worden de sokkels ook gereduceerd tot minimale uitkeringen waarmee je de allerarmsten net boven de armoedegrens kan tillen. Zulke visies dreigen de structurele oorzaken van sociale uitsluiting ongemoeid te laten.

De realisatie van deze horizontale dimensie van sociale bescherming is dus, hoewel noodzakelijk, onvoldoende. In Aanbeveling 202 roept de ILO haar leden dan ook op om tegelijk met de uitvoering van de sokkels, nationale strategieën te ontwikkelen om de sociale bescherming verder uit te breiden, in overeenstemming met ILO-Conventie 102. Dit wordt de verticale dimensie van sociale bescherming genoemd.

De aanpak die de ILO voorstelt is dus dubbel. Eerst een 'fundering' leggen met de sokkels, om dan progressief een meer uitgebreide sociale bescherming te ontwikkelen. Sociale bescherming mag dan ook niet gezien worden als een verzameling van tijdelijke maatregelen of als een manier om alleen de extreemste armoede te bestrijden. Dat is ook wat I.I.I.I.I met zijn campagne wil bereiken. De eerste stappen moeten en kunnen overal gezet worden, maar dat mag nooit een excuus zijn om het daarbij te laten. Want elke mens heeft recht op een volwaardige sociale bescherming.

Heel recent (juni 2015) kwamen de ILO en de Wereldbank met een interessante gezamenlijke verklaring: "A

shared mission for universal social protection", waarin beide organisaties de universaliteit en het recht van elk individu op sociale bescherming, gedurende de hele levenscyclus erkennen. Voor de Wereldbank een echte trendbreuk.

Universele dekking van gezondheidszorg

Het recht op gezondheid voor iedere mens helpen realiseren is een centraal doel van de Wereldgezondheidsorganisatie. Gezondheid en goede gezondheidszorg zijn ook een fundamenteel onderdeel van sociale bescherming. Wie ziek is, moet er beroep op kunnen doen om sneller te genezen en een zo beperkt mogelijk inkomensverlies te lijden. Om dat recht een stap dichterbij te brengen, formuleerde de WHO het concept 'universele dekking van de gezondheidszorg'. Dit veronderstelt dat alle inwoners van een land toegang hebben tot een aanbod van diensten van goede kwaliteit, volgens hun noden en voorkeuren, onafhankelijk van hun inkomensniveau, hun sociale situatie of de plaats waar ze wonen, en dat ze de mogelijkheid hebben om deze diensten te gebruiken.

Deze invulling van het concept werd bevestigd in de VN-resolutie 'Global Health and Foreign Policy' (6-12-2012), die ook België ondertekende. Jammer genoeg reduceren sommige internationale actoren het tot enkel de financiering van gezondheidszorg of, nog beperkter, tot een ziekteverzekering voor iedereen, zonder daarbij een onderscheid te maken tussen commerciële en op solidariteit gebaseerde verzekeringen. Hoewel financiering natuurlijk uiterst belangrijk is, volstaat dat niet om het doel, universele toegang tot gezondheid en gezondheidszorg, te realiseren.

Om iedereen toegang tot gezondheid en gezondheidszorg te geven, zijn volgens de WHO vier zaken essentieel:

- een sterk, efficiënt en goed beheerd gezondheidsstelsel;
- een systeem voor de financiering van gezondheidsdiensten;
- toegang tot essentiële medicijnen en technologieën;
- voldoende goed opgeleid en gemotiveerd gezondheidspersoneel.

Hoewel gezondheidszorg voor iedereen een basisrecht is en de oprichtingstekst van de WHO ook duidelijk wijst op de verantwoordelijkheid hiervoor van elke regering, bestaat er wereldwijd een toenemende trend om gezondheidszorgen te commercialiseren. Regeringen ontlopen zo niet alleen hun verantwoordelijkheid,

ze geven ook de instrumenten die ze hebben om een degelijk gezondheidsbeleid te voeren uit handen.

11.11.11 verzet zich daartegen, want deze tendens staat universele toegang tot kwalitatieve gezondheidszorg in de weg. Commerciële aanbieders van gezondheidsdiensten of ziekteverzekeringen hebben van nature de neiging de zwakste 'klanten' te weren en vaak wordt het schaarse gekwalificeerde personeel weggehaald bij de voorzieningen voor basisgezondheidszorg.

In het verlengde van de tendens tot commercialisering stellen we vast dat de reguliere bijdragen aan de WHO werden bevroren in de jaren '90, waardoor de WHO in een financiële crisis belandde. Momenteel hangt tot 80% van het WHO budget af van geormerkte privé-donaties. Men heeft tot 50% moeten bezuinigen op het departement voor respons op crises en epidemieën. De gefaalde respons op de recente ebola-uitbraak in West-Afrika weerspiegelt deze crisis in *Global Health Governance*. De voorbije decennia werd wereldwijd ook te veel gefocust op de bestrijding van specifieke gezondheidsproblemen of ziektes. Ook hiervan is de recente ebola-epidemie een goed voorbeeld. De gezondheidssystemen in de getroffen landen zijn zwak, waardoor het virus niet snel bedwongen kon worden en het de kans kreeg om zich razendsnel te verspreiden. De epidemie die daarop volgde kan in die zin gezien worden als een symptoom van een slecht gezondheidsbeleid.

Met de campagne 'Sociale Bescherming Voor Iedereen' vragen we dan ook aan onze overheden op elk niveau om in hun internationale samenwerking voor gezondheidszorg vooral in te zetten op de versterking van gezondheidssystemen, door universele basisgezondheidszorg uit te bouwen en solidaire financieringsbronnen in te stellen. De WHO moet ook opnieuw op de kaart gezet worden als globale leider in gezondheid. Dat kan alleen als de reguliere bijdragen van landen terug opgekrikt worden.

Sociale bescherming en de Duurzame ontwikkelingsdoelen

Ondanks de erkenning van sociale bescherming als mensenrecht kwamen noch de concepten waardig werk, noch sociale bescherming voor in de oorspronkelijke Millennium Ontwikkelingsdoelen. Daarvoor kwam de goedkeuring van de waardig werk agenda in de ILO (1999), met sociale bescherming als een van de pijlers, net te laat. Dit werd pas in 2007 een beetje rechtgezet met de opname van een specifiek streefdoel (*target*) voor "*volledige en productieve tewerkstelling en*

waardig werk voor iedereen." Een direct gevolg van de internationale campagne *Decent Work - Decent Life*. In België voerden de Noord-Zuidbeweging en vakbonden samen de Waardig Werk campagne in 2008 en 2009.

Maar tijd brengt raad. Gestimuleerd door de breed gesteunde aanbeveling 202 van de ILO over de Social Protection Floors en dankzij druk van enkele landen (waaronder België) en sociale organisaties wereldwijd, zijn ongelijkheid, waardig werk en sociale bescherming veel beter opgenomen in de voorgestelde post-2015 Duurzame Ontwikkelingsdoelen.

Sociale bescherming komt in drie specifieke streefdoelen voor:

- Onder de eerste van de zeventien Duurzame Ontwikkelingsdoelen: "*End poverty in all its forms everywhere*", vinden we streefdoel 1.3. "*Implement nationally appropriate social protection systems and measures for all, including floors, and by 2030 achieve substantial coverage of the poor and the vulnerable.*"
- Onder doelstelling vijf: "*Achieve gender equality and empower all women and girls*", lezen we in streefdoel 5.4: "*Recognize and value unpaid care and domestic work through the provision of public services, infrastructure and social protection policies and the promotion of shared responsibility within the household and the family as nationally appropriate.*"
- Onder doelstelling tien: "*Reduce inequality within and among countries*", zegt men in streefdoel 10.4: "*Adopt policies, especially fiscal, wage and social protection policies, and progressively achieve greater equality.*"

Als dit ontwerp eind September in New York wordt goedgekeurd zet de wereld alvast op vlak van algemeen erkende doelstellingen een grote stap vooruit in vergelijking met de oude Millenniumdoelstellingen. Naast de aandacht voor sociale bescherming is het ook belangrijk dat er voor het eerst wereldwijd erkend zal worden dat het bestrijden van ongelijkheid belangrijk is. Er is zelfs een afzonderlijke doelstelling aan gewijd (doelstelling 10). In doelstelling 8 wordt onder andere gestreefd naar waardig werk voor iedereen. Dit maakt dat de wereld niet langer de ogen sluit voor uitsluitingsmechanismen en erkent dat armoede altijd voor een deel 'relatief' is. Voor ons alvast voldoende hefbomen om nauw toe te zien op de implementatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen en om regeringen aan hun beloftes te houden.

Sociale bescherming en het recht op gezondheid

Wanneer de kosten voor de dokter, het ziekenhuis, medicijnen of het transport om bij het gezondheidscentrum te geraken te hoog zijn, moeten mensen in de ergste gevallen hun eigendom verkopen of de kinderen van school halen om bij te dragen aan het gezinsinkomen. Een ontoereikende toegang tot gezondheidszorg is dan ook een belangrijke bron van armoede in de wereld.

Daarom roepen 11.11.11 en zijn campagnepartners met deze campagne de Belgische politici op om op alle relevante niveaus (EU, VN, enzovoort) te pleiten voor **toegang tot gezondheidszorg voor iedereen** en om daarbij oog te hebben voor alle aspecten van een efficiënt gezondheidsbeleid.

Gezondheidszorg en ontwikkeling

In zijn beleidsnota 'Het recht op gezondheid en gezondheidszorg' uit 2008 heeft België er wel voor gekozen om de gezondheidssystemen structureel te versterken. Het moet deze keuze consequent aanhouden en bepleiten op Europees niveau en zich verzetten tegen de tendens tot commercialisering.

Ook sociale organisaties hebben een belangrijke functie in de gezondheidssector. Overheden moeten hen versterken en hun rol om kwetsbare bevolkingsgroepen bij te staan alle kansen geven. Zo kunnen deze organisaties sociale bescherming en gezondheidszorg voor iedereen afdwingen, bewaken en mee realiseren, onder andere door op solidariteit gebaseerde gezondheidsmutualiteiten op te richten. De **WHO** bevestigt dit in haar rapport '**Basisgezondheidszorg, nu meer dan ooit**' (2008): ze legt het accent niet alleen op basisgezondheidszorg, maar formuleert ook een specifieke aanbeveling over de financiering ervan. Ze stelt dat de uitbreiding van de gezondheidsdiensten samen moet gaan met een sociale zekerheid die gebaseerd is op bijdragen vooraf en de verdeling van risico's in plaats van op het doorrekenen van de kosten aan de patiënt.

Noten

1. Art. 22: Een ieder heeft als lid van de gemeenschap recht op maatschappelijke zekerheid en heeft er aanspraak op, dat door middel van nationale inspanning en internationale samenwerking, en overeenkomstig de organisatie en de hulpbronnen van de betreffende Staat, de economische, sociale en culturele rechten, die onmisbaar zijn voor zijn waardigheid en voor de vrije ontplooiing van zijn persoonlijkheid, verwezenlijkt worden. Art. 25: (1) Een ieder heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder inbegrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil. (2) Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand. Alle kinderen, al dan niet wettig, zullen dezelfde sociale bescherming genieten.
2. Conventie 102 is bindend. Om in alle nationale situaties te kunnen worden toegepast, biedt ze de lidstaten de mogelijkheid om er minstens 3 categorieën uit te kiezen. Eenmaal de sociale bescherming daarvoor in orde is gebracht, moet het betrokken land progressief de overige risico's beginnen te verzekeren. De minimale hoogte van de bijdragen kan bepaald worden op basis van de hoogte van de lonen in het land.
3. Art. 9: De Staten die partij zijn bij dit Verdrag erkennen het recht van een ieder op sociale zekerheid, daarbij inbegrepen sociale verzekering. Art. 10: De Staten die partij zijn bij dit Verdrag erkennen het volgende: 1. De grootst mogelijke bescherming en bijstand dient te worden verleend aan het gezin, dat de natuurlijke en fundamentele kern van de maatschappij vormt, in het bijzonder bij de stichting daarvan en zolang het de verantwoording draagt voor de zorg voor en de opvoeding van kinderen die nog niet in eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Een huwelijk moet door de aanstaande echtgenoten uit vrije wil worden

aangegaan. 2. Aan moeders dient bijzondere bescherming te worden verleend gedurende een redelijke periode voor en na de geboorte van hun kind. Gedurende deze periode dient aan werkende moeders verlof met behoud van loon of verlof gekoppeld aan passende uitkeringen krachtens de sociale zekerheidswetgeving te worden toegekend. 3. Bijzondere maatregelen ter bescherming van en ter verlening van bijstand aan kinderen en jeugdige personen dienen te worden genomen zonder enigelei discriminatie ter zake van afstamming of anderszins. Kinderen en jeugdige personen dienen te worden beschermd tegen economische en sociale uitbuiting. Tewerkstelling van zulke personen voor het verrichten van arbeid die schadelijk is voor hun zedelijk of lichamelijk welzijn, levensgevaar oplevert, dan wel groot gevaar inhoudt dat hun normale ontwikkeling zal worden geremd, dient strafbaar te zijn bij de wet. De Staten dienen tevens leeftijdsgrenzen vast te stellen waarbeneden het verrichten van loonarbeid door kinderen verboden en strafbaar bij de wet dient te zijn.

4. ILO, *Can low-income countries afford basic social security?*, *Social Security Policy Briefings*, Genève, 2008, p. 10.
-

In de kijker

VVN ScholierenMUN 2015

Sebastiaan Van Severen¹

Wereldwijd nemen duizenden universiteitsstudenten deel aan Model United Nations-conferenties, kortweg MUN. In veel landen is het fenomeen zo populair dat ook middelbare scholieren erbij worden betrokken. In België is het MUN-concept nog steeds relatief onbekend in het secundair onderwijs en daar wilde de VVN verandering in brengen. In september 2014 legden enkele leden van VVN Youth samen met de werkgroep Onderwijs van VVN de basis voor de eerste VVN ScholierenMUN.

VVN Youth nam de taak op zich om van februari tot april een dertigtal scholieren van het Heilige Maagdcollege in Dendermonde op te leiden tot diplomaten. In de loop van 8 lesuren brachten we hen veel bij over de structuur van de VN, internationale relaties, procedureregels en geschiedenis, maar leerden we de zesdejaars ook heel wat over spreken voor publiek, onderhandelen en correct diplomatisch taalgebruik. Het enthousiasme van de leerkrachten, de leerlingen en de vrijwilligers van VVN Youth werkte inspirerend.

Op woensdag 6 mei 2015 mochten de scholieren hun nieuwe vaardigheden in de praktijk omzetten en met elkaar in debat gaan in de prachtige raadzaal van het belfort op de Grote Markt van Dendermonde. 's Morgens werden de afgevaardigden verwelkomd met een gastlezing van prof. dr. Remco Van de Pas, onderzoeker aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde en expert in het thema van de ScholierenMUN-conferentie. Op de agenda van de VN-Veiligheidsraad in Dendermonde stond immers de dodelijke ebola-epidemie in West-Afrika.

Aanvankelijk werd er heel wat gelachen en getreuzeld. 17-jarige jongens en meisjes met microfoons laten spelen leidt onvermijdelijk tot gegiechel. Even later werd het debat echter al bloedserieus en vol enthousiasme gevoerd. De termen 'logistiek', 'ontwikkelings-subsidies' en 'quarantaine' vlogen door de zaal alsof ze tot de dagelijkse woordenschat van de afgevaardigden behoorden. Al gauw werden er allianties gevormd en afspraken gemaakt. Deze scholieren moesten niet onderdoen voor hun universitaire collega's, zo veel was duidelijk.

Om te vermijden dat het debat al te gemakkelijk afgewikkeld zou worden, gooide het team van VVN Youth na de middagpauze nog een geïmproviseerde crisissituatie in de mix. Hierdoor werden machtsverhoudingen door elkaar geschud en moesten de afgevaardigden hun reactiesnelheid bewijzen, en dat deden ze met verve. Na een tweede lange, intensieve onderhandelingsessie bereikten de leerlingen een resolutie die unaniem werd aangenomen door de Veiligheidsraad. Applaus weerklonk op alle banken, niet in het minst bij de zeer dankbare leden van VVN Youth. We zagen dat ons harde werk zijn vruchten had afgeworpen.

De leerlingen streven intensief naar een resolutie - © VVN

De leerlingen in de Veiligheidsraad - © VVN

Tot slot deelden we nog enkele awards uit. Niet alleen de beste openingsspeech of de meest diplomatische afgevaardigde kreeg een prijs, maar ook de best geklede en de grappigste diplomaten werden beloond voor hun inzet. De dag sloten we af, gelukkig en vermoeid, met een receptie in het stadhuis van Dendermonde. Volgend jaar wil VVN Youth nog beter doen!

Een eeuw asiel: de logica is politiek

Tine Danckaers¹

*Dit artikel verscheen eerder in het Vlaams-Nederlands cultureel tijdschrift *Ons Erfdeel*, editie 2015/03, www.onserfdeel.be. Het artikel werd geüpdatet volgens de laatste ontwikkelingen, d.d. 28 september 2015.*

“Migratie is van alle tijden.” Het zinnetje duikt geregeld op om ons eraan te herinneren dat de mens al eeuwen zijn land of regio verlaat om zich elders te vestigen. Maar wanneer kwamen de oorlogsvluchtelingen in beeld? En sinds wanneer vormen ze een heet politiek hangijzer? Een snelle duik in ons collectieve geheugen maakt duidelijk dat het vluchtelingenbeleid altijd al verbonden was met politieke keuzes.

Zeven oktober 1914. Meer dan 4000 Duitse obussen en 140 zeppelinbommen vallen op Antwerpen. Wanneer op 9 oktober het Belgische leger de opdracht krijgt om zich terug te trekken, is de exodus van tienduizenden vluchtende Antwerpenaren een feit. In totaal zal door de inval van Duitsland in België op 4 augustus 1914 een vluchtelingenstroom op gang komen van meer dan anderhalf miljoen Belgen. Ze vluchten naar Groot-Brittannië, Frankrijk en Nederland. Nederland vangt in de eerste oorlogsmaanden maar liefst een miljoen Belgische vluchtelingen op, velen van hen Antwerpenaren. Opvallend is dat, ondanks het grote aantal, iedereen welkom is op het Nederlands grondgebied. De Duitse schending van de Belgische neutraliteit roept grote verontwaardiging en solidariteit bij de Nederlanders op.

Een week na de val van Antwerpen, op 15 oktober al, roept het Antwerpse stadsbestuur – met de belofte van de Duitse bezetter dat veilige terugkeer gegarandeerd is – de vluchtelingen op om terug te keren. Het grootste deel van hen keert huiswaarts. Een groep van honderdduizend vluchtelingen zal echter tot het einde van de oorlog in Nederland blijven. Terwijl de Belgische vluchtelingen in eerste instantie zeer warm worden onthaald, slinkt het enthousiasme stilaan. De economische situatie in Nederland verergert. Dat de Belgen steun krijgen van de Nederlandse staat, zorgt voor wrevel bij Nederlanders die het met minder moeten stellen. Om het protest te verminderen, besluit Rotterdam om een lager steunbedrag te geven dan de

regering had voorgesteld. En de Amsterdamse autoriteiten geven op de arbeidsmarkt voorrang aan hun eigen inwoners boven de werkzoekende Belgen.²

De mythes van gastvrijheid

Zowel Nederland als België had toen oude vreemdelingenwetten die nog dateerden van de eerste helft van de negentiende eeuw. Die wetgeving had in beide landen alleen maar tot doel om “ongewenste vreemdelingen” uit het land te verwijderen, vluchteling of niet. De Eerste Wereldoorlog maakte echter duidelijk dat afspraken op internationaal vlak nodig waren om oorlogsvluchtelingen beter te beschermen. In 1936 tekenden acht West-Europese landen, vooral frontlijnstaten zoals België en Nederland, een akkoord om het statuut te verbeteren van personen die het Duitse regime ontvluchtten. Daaraan werd in 1938 nog een amendement toegevoegd. Het was voortaan verboden om de vluchtelingen terug te sturen naar het land waar ze vervolgd werden. Hiermee was het principe van *non-refoulement* geboren.³ Dit verbod op repatriëring van vluchtelingen werd later een tijdloos internationaal rechtelijk principe voor alle landen die het Vluchtelingenverdrag van 1951 zouden onderschrijven.

Hoe nobel de principes ook waren, het akkoord was niet bindend. Het principe van *non-refoulement* werd einde jaren dertig door de meeste West-Europese staten met voeten getreden. Vooral Joden die massaal Duitsland en het geannexeerde Oostenrijk ontvluchtten, kregen niet de bescherming die het internationale vluchtelingenregime bood.

België, dat niet ontsnapte aan de mondiale economische crisis, sloot de deuren voor grote aantallen vluchtelingen uit nazi-Duitsland en Oostenrijk. De tienduizenden Joodse vluchtelingen die België toch binnen geraakten, werden wel gedoogd, maar niet erkend als vluchteling.

Het Nederlandse vluchtelingenkamp Westerbork, dat al in 1939 Joodse vluchtelingen uit Duitsland ont-haalde, kwam in 1942 onder bevel van de Duitsers. Het werd officieel een *Durchgangslager*. Van hieruit werden 107 000 Nederlandse Joden, Duits-Joodse vluchtelingen en Sinti en Roma naar de vernietigings-kampen in Polen gestuurd.

Na de Tweede Wereldoorlog rekruteerden landen als Frankrijk, Engeland maar ook Nederland en België oorlogsvluchtelingen die achterbleven in de kampen. Daarmee wilden ze de arbeidstekorten in onder meer de mijnen, bouwsector en zware industrie opvullen. Niet-productieve vluchtelingen – lees: vrouwen, kin-deren en arbeidsongeschikten – waren niet gewenst. In 1952 verbleven nog altijd duizenden mensen in grauwe kampen in Europa. Volgens onderzoekers aan de Radboud Universiteit van Nijmegen, was het juist de erbarmelijke situatie van de kampen die bijdroeg “aan de verdere institutionalisering van de internati-onale samenwerking bij de hulp aan vluchtelingen en ontheemden”.⁴

Naoorlogse beschermingsbeloften

Na de Tweede Wereldoorlog was er grote behoefte aan meer bindende internationale samenwerking om onder meer de repatriëring van de vele oorlogsont-heemden te coördineren. Met dat doel werd in 1950 de Vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR) opgericht. Een jaar later, in juli 1951, volgde de ondertekening van het Vluchtelingenverdrag in Genève.

De Conventie van Genève werd een mijlpaal in het bieden van bescherming aan vluchtelingen. Voor het eerst werd bescherming niet meer beperkt tot een be-paalde nationaliteit of categorie vluchtelingen. Iedereen die in zijn of haar thuisland gegronde vrees heeft voor vervolging en in eigen land geen bescherming kan krijgen tegen deze vervolging, zou voortaan gedefini-eerd worden als vluchteling en bescherming genieten.

Twaalf staten ondertekenden op 28 juli 1951 de Conventie omtrent de status van vluchtelingen, tijdens de Wereldconferentie omtrent

vluchtelingen en staatlozen in Genève. De ondertekenende landen waren Oostenrijk, België, Colombia, Denemarken, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Zweden, Zwitserland en Liechtenstein, het Verenigd Koninkrijk en Joegoslavië. Op de foto zien we van links naar rechts: John Humphrey (Director of the Human Rights Division), Knud Larsen (Deense voorzitter van de Conferentie) en dr. G.J. Van Heuven Goedhart (Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen – UN Photo/ES

Zowel Nederland als België ondertekenden het verdrag. Het bleek geen overbodige luxe. Al in 1956 leidde de opstand in het communistische Hongarije tot een vluchtelingenstroom van 200 000 Hongaren. Vanuit Oostenrijk kwamen 6000 Hongaren naar België. De Hongaren werden omarmd als vluchtelingen, maar niet voor niets. Ook nu was het plan om de vluchtelingen in te zetten op de arbeidsmarkt.

Ook Nederland was bereid om Hongaarse vluchtelingen op te vangen. Direct na de opstand, op 5 november, liet de Nederlandse regering weten duizend Hongaren te willen opvangen. Dat werd op luid protest onthaald bij de Nederlanders, die meer solidariteit eisten in de strijd tegen het communisme. De Nederlandse premier Drees zwichtte voor de druk van het volk en ging uiteindelijk akkoord om het aantal opvangplaatsen te verhogen tot drieduizend.

Barsten in het Vluchtelingenverdrag

Dankzij het Vluchtelingenverdrag kregen miljoenen mensen, die vluchtten voor conflicten en persoonlijke vervolging, bescherming. Ook het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens ging in de voorbije twintig jaar een steeds belangrijkere rol spelen in het asielbeleid. Het Europees Hof voor de Mensenrechten (EHRM) fluit met regelmaat lidstaten terug die, in het kader van hun asielbeleid, internationale verdragen schenden. Dat niet iedereen daar onverdeeld gelukkig mee is, hoeft weinig betoog. Critici ervaren de veroor-delingen van het EHRM als een aanslag op de natio-nale soevereiniteit van landen.

Ook het Vluchtelingenverdrag kreeg intussen, niet altijd terecht, bakken kritiek over zich heen. Het verdrag zou verouderd zijn en nog te veel de geest dragen van de wereldoorlogen. Tijdens een gastcollege aan de UGent bij de start van het academisch jaar, stelde N-VA-voorzitter Bart De Wever dat de Conventie van Genève aangepast moet worden. De Wever wilde niet raken aan de bescherming van oorlogsvluchtelingen, wel de toegang tot hun rechten modificeren. “De Conventie garandeert de toegang tot de sociale zekerheid op het niveau van de eigen onderdanen. Maar de sociale zekerheid uit 1951 is niet te vergelijken met

de huidige”, klonk het. Het vluchtelingenverdrag is bovendien niet aangepast aan de nieuwe – niet altijd interstatelijke – conflicten buiten Europa, vinden de critici. Een andere kritiek is dat het verdrag een aantal fundamentele rechten niet inschreef. Vluchtelingen zijn met andere woorden nog te veel overgeleverd aan de *goodwill* van de landen waar ze asiel aanvragen. Maar die *goodwill* ontbreekt bij de meeste Europese gastlanden. De EU-lidstaten neigen er eerder toe om het internationale vluchtelingenverdrag almaar restrictiever te interpreteren.

NV-A voorzitter Bart De Wever tijdens het openingscollege Politicologie op de Universiteit Gent, 22 september 2015 - © Belga

De groeiende internationale vluchtelingenstromen vanaf de jaren 1980 zetten een nieuwe druk op asiel. Door de Europese migratiestop midden de jaren 1970 werd asiel steeds vaker gebruikt als migratiekanaal. Het vluchtelingendiscours werd grimmiger: men ging asielaanvragers indelen in “echte” en “valse” of “economische” vluchtelingen.

De naakte cijfers en trends

Uiteraard bepaalde de conflictgeschiedenis de profielen van asielaanvragers in België en Nederland. Maar ook andere factoren, zoals ex-koloniale banden, de routes van mensensmokkelaars of volgmigratie, hadden een invloed op wie en hoeveel mensen het land binnenkwamen. In België kwamen in de jaren 1980 vooral vluchtelingen uit Sub-Sahara-Afrika, met name uit Ghana en Congo, en Turkse Koerden. In de jaren 1990 leidden de Balkanoorlogen tot grote groepen asielzoekers, en na de Val van de Muur kwamen ook uit Oost-Europa vele vluchtelingen. Later kwamen daar ook de asielzoekers uit het Midden-Oosten en Centraal-Azië bij. Uiteraard gaan die grote lijnen voorbij aan de stijgende diversiteit die we zien in de instroom van asielaanvragers.

Vooraf aan het eind van de jaren 1990 was het aantal asielaanvragen in België hoog. 2000, het jaar van de eenmalige regularisatiecampagne, was het jaar met de meeste asielaanvragen: 42 691. De laatste jaren daalden de asielaanvragen opmerkelijk in België, vooral in 2013. In 2014 nam het aantal asielaanvragers echter opnieuw toe door de conflictsituaties in Afghanistan, Irak en Syrië.

Die laatste trend tekende zich ook in Nederland af. Volgens het Nederlandse Bureau voor de Statistiek kwamen in de eerste helft van 2014 twee keer meer asielzoekers naar Nederland dan in dezelfde periode in 2013. Tijdens deze periode vroegen 12 300 mensen asiel aan, waarvan 58 procent de Syrische en Eritrese nationaliteit hadden.

In de jaren voor 2014 kwamen de meeste vluchtelingen in Nederland vooral uit Somalië, Irak en Afghanistan. De oorlog in Kosovo en de Balkanoorlogen leidden ook in Nederland tot verhoogde vluchtelingenstromen. Nederland kende in 1998 een piek in de instroom en telde dat jaar 42 019 asielaanvragers.

Uitgenodigde vluchtelingen

2014 kenmerkte zich als een jaar waarin het aantal vluchtelingen wereldwijd verder bleef stijgen. Daarmee kwam de voorspelling uit van de UNHCR dat het aantal asielaanvragen ook in de industrielanden zou groeien. Maar er is weinig animo bij die industrielanden om Syrische vluchtelingen onderdak te bieden. Zij worden nu vooral in de directe – niet meteen stabiele – buurlanden opgevangen. Al jaar en dag ijvert de UNHCR ervoor dat welvarende landen via een hervestigingsprogramma vluchtelingen op hun grondgebied uitnodigen, een kwestie van solidariteit. Nederland verbond zich er al in 1986 toe om jaarlijks vijfhonderd vluchtelingen toe te laten. Hiermee speelde Nederland wel een voortrekkersrol, maar het haalde pas in 2005 de daadwerkelijke aantallen. Toen in 2012 een Europees Hervestigingsprogramma werd gelanceerd, besloot ook België mee aan boord te stappen en jaarlijks een vast aantal vluchtelingen te onthalen.

Maar waar de VS, Canada, Australië en enkele Noord-Europese landen, waaronder Nederland duizenden, vluchtelingen huisvesten, hinkt België achterop. Onder het motto “Europa moet 20 000 vluchtelingen hervestigen tegen 2020”, lanceerden zes internationale organisaties de 2020-campagne. Met die doelstelling werd uitgerekend dat België vijfhonderd vluchtelingen per jaar voor zijn rekening dient te nemen. Brussel tekende in 2014 echter voor honderd vluch-

telingen: 75 Syriërs en 25 Congolese vluchtelingen uit de regio van de Grote Meren. Voor 2015 verbond België zich ertoe om 300 vluchtelingen te hervestigen: 225 Syriërs en 75 Congolezen. In april 2015 kondigde staatssecretaris Theo Francken aan dat er nog 250 Syrische vluchtelingen meer zouden worden opgevangen in België. Recent, als gevolg van de vluchtelingeninstroom in Brussel, stelde hij hun aankomst uit naar 2016.

België gedooft niet langer

Over vluchtelingen en migranten bestaat vaak begripsverwarring. Een land kan bijvoorbeeld een migratiestop hanteren, maar wel grote aantallen vluchtelingen opnemen. Het asiel- en migratiebeleid zijn echter niet zomaar los te koppelen: het politieke discours over migratie heeft ongetwijfeld ook een invloed op het asielbeleid van een land. Migratie volgt van oudsher een politieke logica, zei Bo Shack, coördinator van UNHCR Kaboel, tijdens een interview in Kaboel. “Migratie drijft nu eenmaal mee op het discours van de politiek, media en publieke opinie. De asielzoeker die pech heeft, komt op een fout moment aan in een land dat te veel landgenoten binnenliet en net een stop wil inlassen. In dat geval gaan de beschermingspercentages omlaag en word je teruggestuurd bij wijze van politiek signaal.”

Bo Shack, coördinator van UNHCR in Afghanistan - © UNHCR Afghanistan

In België zorgde de eenmalige regularisatiecampagne in 1999-2000 voor verhitte debatten. De toenmalige regering werd te veel gedooft en grove slordigheid verweten. “De boodschap is dat illegale migratie naar België loont”, klonk het vanuit de rechtse hoek. Het debat over “valse asielaanvragers” werd harder. Maar vooral de Belgische opvangcrisis dreef het asielbeleid naar een aanmerkelijk repressievere aanpak.

Vanaf 2008 kende België een opvangcrisis: een tekort aan opvangplaatsen. Duizenden asielzoekers belandden op straat of in tijdelijke opvang in hotels. Het

duwde zowel de publieke opinie als het politieke discours over asiel en migratie in een grimmiger klimaat. Veel Belgen hadden het gevoel dat hun land werd overspoeld door asielzoekers. Het gevolg was dat de nieuwe regering onder druk stond. De instroom moest lager, de uitstroom hoger. Er werd, ook in het regeerakkoord, sterk ingezet op terugkeerbeleid, een repressieve aanpak tegen misbruik en asiel fraude. De toenmalige staatssecretaris voor Asiel en Migratie Maggie De Block slaagde in haar opdracht. Onder haar vleugels werd de asielcrisis bedwongen en de instroom ingedijkt. De kers op haar beleidstaart kwam er in 2013. Dat jaar was België de enige Europese lidstaat met een significante daling van het aantal asielaanvragen. Missie volbracht.

Het gidsland voorbij?

Ook Nederland, door de Vlamingen lang licht afgunstig als gidsland bewonderd, ontsnapte niet aan de Europese trend om zuinig om te springen met migratie en asiel. Nederland kende drie kantelmomenten, zegt Kees Groenendijk, emeritus hoogleraar rechtssociologie aan Radboud Universiteit in Nijmegen): “Eind jaren 1970, begin jaren 1980 besefte Nederland volop dat het, onomkeerbaar, een immigratieland geworden was.” De rechtspositie van nieuwkomers werd toen verbeterd, en na de gijzelingen door jonge Molukkers met dodelijke afloop midden jaren 1970 is Nederland meer gaan inzetten op integratie.

De tweede omslag volgde na 1992, toen Duitsland een restrictief asielbeleid introduceerde en toepaste. “Het gevolg was dat buurlanden als Nederland en België plots een veel grotere instroom van asielzoekers kenden. Bij die omslag ging de Nederlandse taal voor het eerst een belangrijke rol spelen”, zegt Groenendijk. Het aanleren van het Nederlands werd een plicht voor alle immigranten. De politici vergaten echter dat er niet alleen ellenlange wachtrijen waren voor de taalcursussen maar dat ook het leer materiaal volstrekt ontoereikend was. Zo bestonden voor gevorderden alleen leerboeken Nederlands in het Frans. “Toen de Wet Inburgering Nieuwkomers van 1998 werd ingevoerd, daalde ook de steun voor eigen cultuur en zelforganisaties, en won het assimilatiedenken aan kracht.”

De moord op Pim Fortuyn (2002) luidde een derde kantelmoment in, en dat werd nog versterkt door de moord op Theo Van Gogh (2004). De grote partijen lieten hun beleid bepalen door het succes van relatief kleine anti-immigratiepartijen om zo de “eigen” kiezers terugwinnen. “Nederland kende na Fortuyn relatief veel regeringswissels, en elke regeringscoalitie

introduceerde een weer repressiever immigratie- en integratiebeleid. Het aantal naturalisaties werd na invoering van de taaltest in 2003 gehalveerd en de permanente verblijfsvergunningen liepen na 2010 met dertig procent terug.”

De bescherming voorbij

Een snelle terugblik op de voorbije honderd jaar in Europa maakt duidelijk dat het migratie- en vluchtelingenbeleid altijd al verbonden waren met politieke keuzes en eigenbelang, nieuwe internationale akkoorden of niet.

Eenzijds is er politieke consensus bij de landen die het Vluchtelingen- en Mensenrechtenverdrag tekenden om vluchtelingen op hun grondgebied asiel te verlenen. Anderzijds doen diezelfde landen er alles aan om te voorkomen dat vluchtelingen het Europees grondgebied bereiken om bescherming te zoeken.

De Joden op de vlucht voor het naziregime waren tijdens de jaren 1930 net zo “welkom” als de vluchtende Syriërs die voor de Europese grenzen staan. Het is al lang geen geheim meer dat migrerende mensen sterven in hun poging om clandestien Europa te bereiken. Volgens onderzoek van de *MigrantFiles.com*, een Europees consortium van onderzoeks- en datajournalisten, ligt de dodentol van migratie sinds 2000 minstens vijftig procent hoger dan geschat. De onderzoeksjournalisten kwamen uit op 23 000 doden en vermisten.⁵

Toch is de behoefte aan bescherming, anno 2015, groter dan ooit. Nooit eerder, sinds de Tweede Wereldoorlog, zijn zoveel mensen gedwongen op de vlucht geweest als in 2014: 59,5 miljoen mensen. Dat schreef de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR in haar recentste jaarrapport (juni 2015). Dat zijn ruim acht miljoen meer mensen op de vlucht dan het jaar ervoor. In 2014 alleen kwamen er 13,9 miljoen ontheemden bij, vier keer meer dan in 2013. Wereldwijd waren er 19,5 miljoen vluchtelingen (mensen die vluchten buiten de eigen landgrenzen), 38,2 miljoen intern ontheemden (mensen die vluchten binnen de eigen landgrenzen) en 1,8 miljoen mensen die zich in een asielprocedure bevonden. De oorlog in Syrië is, aldus de UNHCR, met 7,6 miljoen intern ontheemden en vier miljoen vluchtelingen in buurlanden Turkije, Libanon en Jordanië, de belangrijkste oorzaak van de stijging van het aantal ontheemden wereldwijd. Negen op tien of 86 procent van de vluchtelingen wereldwijd bevinden zich in regio's en landen die economisch minder ontwikkeld zijn.

Niet de rijkste, maar de armste landen dragen dus de grootste vluchtelingenlast. De angst voor het aanzui-geffect fnuikt de solidariteit en een humaner asielbeleid in zowel Nederland als België. Onze geschiedenis toont aan dat asiel en migratie altijd al moeilijke politieke thema's waren. Tegelijk laat die geschiedenis zien dat het ook anders kan. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Nederland aanvankelijk bereid én in staat om, in een tijd van politieke en economische instabiliteit, een enorme groep Belgische vluchtelingen op te vangen. Dat geeft aan dat landen als het moet wel degelijk een grote instroom aankunnen.

Noten

1. Tine Danckaers werd in 1970 geboren. Ze studeerde Journalistiek aan de Lessius Hogeschool in Mechelen en volgde een aanvullende opleiding Taal & Letterkunde aan de Open Universiteit. Danckaers werkte als zelfstandige communicatieadviseur en bij de publicatiedienst van 11.11.11. Ze maakt sinds de lancering in 2003 deel uit van de redactie van het tijdschrift MO* - mondiaal nieuws. Daar focust ze op het Midden-Oosten en Turkije, en volgt ze het thema asiel en migratie op.
2. Gie Goris, “De weg naar Europa is een kerkhof”, MO* Magazine, 2014. Online: www.mo.be/nieuws/de-weg-naar-europa-een-kerkhof
3. Frank Caestecker en Dirk Vanheule, *Zestig jaar Vluchtelingenverdrag van Genève: vluchtelingenbescherming in België en in de wereld*, European Migration Netwerk, 2011. Online: <http://goo.gl/NffNWu>.
4. Anita Böcker en Tetty Havinga, *Een eeuw opvang van Europese oorlogsvluchtelingen in Nederland*, Onderzoekscentrum voor Staat en Recht, Radboud Universiteit Nijmegen, 2011. Online: <http://goo.gl/UgKBcn>.
5. Gie Goris, “De weg naar Europa is een kerkhof”, MO* Magazine, 2014. Online: www.mo.be/nieuws/de-weg-naar-europa-een-kerkhof.

G(irls)20: vrouwen eisen diversiteit op de arbeidsmarkt

Christelle Munganyende¹

24

Als de EU afgevaardigde van de G (irls) 20-top, pleit ik voor gelijke kansen op de arbeidsmarkt. Inclusieve kansen voor migrantenvrouwen, gelijk aan die van hun autochtone collega's. Dit is mijn verhaal.

We bevinden ons in tijden van diversiteit, menig spreken zelfs van super-diversiteit. Gooi daar nog eens de huidige 'migratiecrisis', feitelijke vluchtelingencrisis, bovenop en te midden van die desorganisatie wordt de angst voor het onbekende geboren. Het onbekende: zij met een migratieachtergrond, inmiddels onafscheidelijk verbonden aan ons Europa. Deze veranderende tijden vragen om

een veranderde aanpak van de kwestie arbeidsintegratie. In dit geval de gelijke arbeidsdeelname van gekleurde vrouwen op de arbeidsmarkt. We doelen daarbij op vrouwen met een migratieachtergrond: een groep die zich al op jonge leeftijd in een sterk benadeelde positie blijft bevinden. Werkzaam Europa, wat is er aan de hand?

De resultaten van het beleid rondom arbeidsintegratie schieten tekort. In Nederland, werd minder dan 50% van de allochtone vrouwen vertegenwoordigd in de participatiegraad dit jaar (CBS, 2015). Van dit aantal is 22,8% werkloos. Verrassend genoeg komen de statistieken uit een jong en dynamisch deel van de bevolking: vrouwen tussen de leeftijd van 25 en 35

jaar. Voorts komt België in het meest recente onderzoek naar voren als het land met het kleinste aandeel migrantenvrouwen in de beroepsbevolking: 44% van alle vrouwen tussen de 15 en de 64 jaar. Op Europees niveau zijn Nederland, België en Denemarken de landen met de grootste kloof van arbeidsparticipatie tussen migrantenvrouwen en autochtone vrouwen.

Er heerst sinds jaar en dag een sterk verschil in realiteiten waarin de verschillende groepen opgroeien en carrière maken. Geleerde vrouwen ondervinden niet alleen ongelijke kansen als lid van een etnische minderheidsgroep, maar ook als vrouw. Vooroordelen over gender en etniciteit zijn met elkaar verstrengeld. Meisjes met een migratieachtergrond ondergaan deze ongelijke kansen ook gedurende hun opleiding. Eenmaal afgestudeerd en bij intrede op de arbeidsmarkt, worden ze geconfronteerd met minder carrièremogelijkheden en een zekere weerstand in de verdere ontwikkeling van hun carrière. Binnen de samenleving heerst dus een onderschatting van de sociaaleconomische uitdagingen die de geleerde vrouw moet overstijgen. Dit alles vormt een knelpunt voor de integratie op de arbeidsmarkt. Met het algemene beleid waarmee wordt ingezet op het gebrek aan arbeidsparticipatie, ziet men een van de grootste oorzaken over het hoofd: het gebrek aan gelijke kansen.

Ongelijke kansen zijn in grote mate verbonden aan de sociaal economische klasse waartoe de etnische minderheden behoren. Het valt dus niet mee een dergelijk falen van de zogenaamde meritocratie te bestrijden. Het bestaan van rolmodellen waarmee de meisjes zich in een vroeg stadium kunnen identificeren, is daarom van immens belang. Als onderdeel van deze veelbelovende generatie jonge vrouwen, ben ik mij sterk bewust van de toenemende vraag naar diversiteit. Hoe kunnen wij invulling geven aan onze identiteit op de huidige arbeidsmarkt? Als antwoord op deze vraag lanceer ik als Europese afgevaardigde voor de *G(irls)20 Summit 2015* een nieuw initiatief, een project waarbinnen we ons richten tot diversiteit op de arbeidsmarkt en gelijke kansen voor arbeidsdeelname van allochtone vrouwen en meisjes. De gelijke kansen creëren en stimuleren we via een doeltreffend mentorprogramma. Een programma waarbinnen jong potentieel gekoppeld wordt aan rolmodellen op nationaal en Europees niveau, ervaren in het vak. Mentoren die zelf ook de realiteit van het allochtoon-zijn kennen. De meisjes zullen voor het eerst in aanraking komen met het project via een dialogotafel, *Girls table of 20*. We willen de jonge meisjes in een vroeg stadium betrekken bij de dialoog over hun plaats op de arbeidsmarkt. Zo worden de meisjes niet alleen geïnspireerd om te

streven voorbij de grenzen opgelegd aan gender, maar ook voorbij de grenzen opgelegd aan etniciteit.

De resultaten van de huidige beleidsinstrumenten om arbeidsparticipatie onder allochtone vrouwen te bevorderen, zijn ontoereikend gebleken. Gelijkheid voor allochtone vrouwen blijkt niet automatisch gewaarborgd te zijn binnen het streven naar gelijkheid door de autochtone vrouw. Enerzijds zijn hervormingen binnen het beleid nodig, die zich specifiek richten tot geleerde vrouwen. Anderzijds is ook de activering van de rol van jonge meisjes binnen deze discussie essentieel. Concreet verwezenlijken we dit via mentorprogramma's die de jonge meisjes en vrouwen begeleiden tijdens de schoolloopbaan, bij hun intrede op de arbeidsmarkt en bij de verdere ontwikkeling van hun carrière.

Bovenal vragen deze veranderende tijden van ons als gemeenschap, beleidsmakers en initiatiefnemers om een inclusieve aanpak in het streven naar die gelijke rechten. Alleen zo bereiken we een arbeidsdeelname van geleerde vrouwen, evenredig aan hun aandeel in de beroepsbevolking. Want, gelijkheid is enkel echt gelijk als ze inclusief is.

Wat is de G(irls)20 Summit precies?

G(irls)20 werd gelanceerd in 2009 op het *Clinton Global Initiative* met de bedoeling om meisjes en vrouwen centraal te plaatsen in het economische besluitvormingsproces. Het doet dit door te pleiten voor het idee dat het verhogen van de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt meer groei zal creëren, gemeenschappen en landen zal stabiliseren en zal leiden tot sociale innovatie.

Het G(irls)20 initiatief wil een nieuwe generatie vrouwelijke leiders cultiveren via ondernemerschap, onderwijs en globale ervaringen. Ontworpen volgens de G20-stijl brengt deze globaal actieve organisatie één vertegenwoordiger van elk G20 land samen met vertegenwoordigers van de Europese en Afrikaanse Unies, Afghanistan, Pakistan en de MENA regio. De organisatie ondersteunt het ontwikkelen van vaardigheden (ondernemerschap, business planning, communicatie, leiderschap, etc.), organiseert een globale top, globale mentorprogramma's en ondersteunt initiatieven die geleid worden door vertegenwoordigers. G(irls)20 is ook de drijvende kracht achter het initiatief *Fathers Empowering Daughters*.

Tot op vandaag hebben er reeds vijf topbijeenkomsten plaatsgevonden: in Toronto (2010), Parijs (2011), Mexico City (2012), Moskou (2013) en Sydney (2014). De uitkomst van elke top is een communiqué dat wordt voorgesteld aan de leiders van de G20-land, de Ministers van Industrie, Gezondheid, Innovatie, Economische ontwikkeling en Buitenlandse Zaken en ambassadeurs. Elke top zorgt ook voor de ontwikkeling van maatschappelijke initiatieven die geleid worden door de vertegenwoordigers.

De zesde G(irls)20 top in Istanboel heeft als unieke focus te reageren op het engagement dat de G20-leiders vorig jaar maakten: breng 100 miljoen vrouwen naar de arbeidsmarkt tegen 2025.

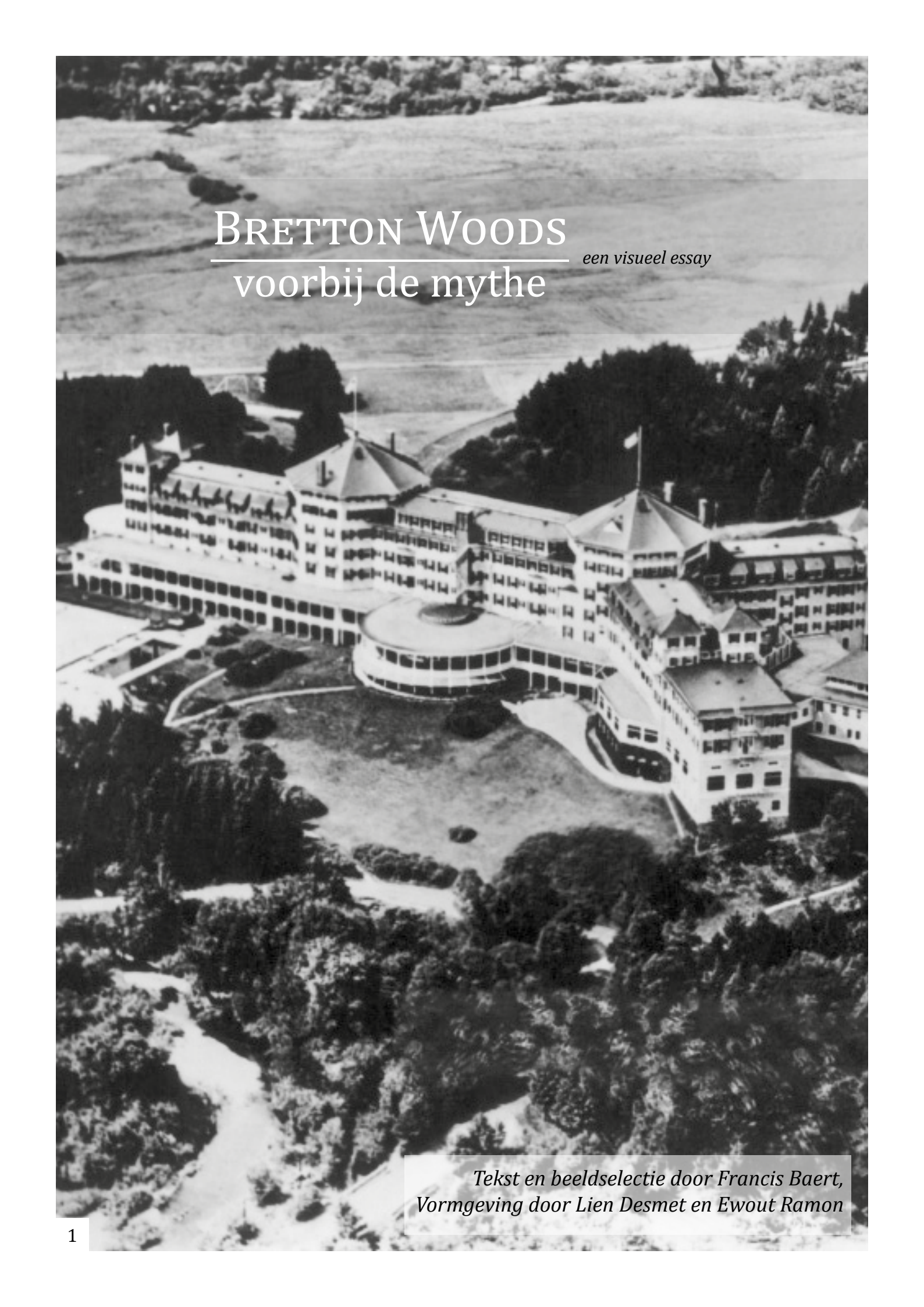

Noten

1. Christelle Munganyende is UN Affairs Officer bij VVN Youth, chapter Brussel. Ze heeft een bachelor in de politieke wetenschappen en rechten.
-

BRETTON WOODS
een visueel essay
voorbij de mythe

*Tekst en beeldselectie door Francis Baert,
Vormgeving door Lien Desmet en Ewout Ramon*

Voorbij de mythe

Tijdens het hoogtepunt van de financieel-economische crisis in 2008 riepen politieke leiders als de Britse premier Gordon Brown of de Franse president Nicolas Sarkozy op om een nieuwe Bretton Woodsconferentie in te richten. Men hoopte niet alleen een nieuw economisch evenwicht te kunnen vinden, maar ook een herziening door te voeren van de twee instellingen die tijdens deze conferentie werden opgericht: het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank.

Wat er precies gebeurd is in Bretton Woods weten slechts weinigen en ondertussen hebben verschillende mythes de realiteit vertroebeld. De mythologie rond de Bretton Woodsconferentie past goed bij de naam zelf. Bretton Woods is een gehucht dat op slechts weinig

kaarten van de Verenigde Staten terug te vinden is. Het stelt niet meer voor dan enkele gebouwen rond een treinstation, hotel en golfclub in het 763 inwoners tellende stadje Carroll in de Amerikaanse staat New Hampshire.¹

Er hangt een zweem van onduidelijkheid rond de conferentie, en dit in sterk contrast met het grote public relations event dat de onderhandelingsconferentie van San Francisco in 1945 gestalte gaf.² Dit laatste evenement betekende het startschot voor de Verenigde Naties en had als tastbaar bewijs het VN-Handvest. De geschiedenis weergegeven van Bretton Woods is minder eenduidig.

Als we velen mogen geloven, bestaat er zoiets als 'hét Bretton Woodssysteem' (en dienen we het te veranderen). Maar als men het nu over het Bretton Woodssysteem heeft, bedoelt men enkel de instellingen die werden opgericht op basis van het Bretton Woodsakkoord. Hier moeten we twee kanttekeningen bij plaatsen.

De instellingen lijken vandaag nog slechts in geringe mate op hun oorspronkelijke vorm. Of om het met een boutade te stellen: enkel de naam is behouden; inhoud en werking zijn compleet veranderd. De Wereldbankgroep zoals we deze vandaag kennen, bestaat uit de International Bank for Reconstruction and Development (IBRD, 1944), de International Finance Corporation (IFC, 1956), de International Development Association (IDA, 1960), het International Centre for the Settlement of Investment Disputes (ICSID, 1966) en de Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA, 1988). In Bretton Woods werd enkel over de IBRD onderhandeld.

Een andere, veel belangrijkere, kanttekening is dat het Bretton Woodssysteem uit veel meer bestond dan enkel de instellingen. Het gaat om de ontwikkeling van een breed internationaal regime. Binnen de politieke wetenschappen is dit een veel gebruikte term: "Een internationaal regime fungeert als een soort van bestuursmechanisme tussen soevereine staten onderling. Staten stellen hierbij gewoonlijk een aantal impliciete of expliciete principes, normen, regels en beslissingsmechanismen op die overeenstemmen met hun verwachtingen over een bepaald beleidsdomein (vertaling Lien Desmet)".³ De uitwerking van een institutioneel kader was volgens politiek econoom Benjamin Cohen slechts één van de vier grote pijlers van het Bretton Woodsregime.

Een andere belangrijke zuil was de uitwerking van een vernieuwde goudstandaard, waarbij een vaste prijs voor het goud werd vastgelegd. Internationale valuta werden hierbij gekoppeld aan de Amerikaanse dollar via een licht wijzigbaar systeem (pegged rate of par value). Om de wisselkoersstabiliteit te beschermen, dienden monetaire reserves te worden aangelegd, die mogelijke schokken zouden kunnen opvangen. Hiervoor was er nood aan bindende juridische afspraken, die speculatie tussen landen aan banden zouden leggen. Om dit in goede banen te leiden, waren onafhankelijke instellingen nodig. Al vrij snel na de onderhandelingen kwam het ganze pakket aan maatregelen op losse schroeven te staan.⁴ Het wisselkoerssysteem werkte nooit optimaal. Door de wederopbouw in Europa was er een chronisch tekort aan dollars, eind jaren '50 kwam het systeem onder druk door tekorten op de Amerikaanse handelsbalans en uiteindelijk schrapte president Nixon in 1971 de goudconvertibiliteit af om speculatie definitief tegen te gaan. De ideologische verankering van economie in politieke structuren (embedded liberalism) werd in de jaren '80 afgezworen.

Van het Bretton Woodssysteem als internationaal regime blijft dus zo goed als niks meer over. Of zoals historicus Alan Milward het verwoordde: "Als het Bretton Woodssysteem, zoals bedacht in 1944, ooit al zou hebben bestaan, dan zou het geëindigd zijn in 1947."⁵ Milward ziet het opstarten van het Marshallplan als het einde van het regime. Andere auteurs verkiezen een andere datum (in de jaren '70), maar er is een grote consensus onder academici dat het Bretton Woodsregime, zoals ooit bedacht, al lang tot de prullenmand van de geschiedenis behoort.

De conferentie wordt vaak voorgesteld als een uniek moment waarop uitzonderlijke en charismatische leiders hun enge nationale belangen opzij schoven om gezamenlijk een nieuwe weg te kunnen inslaan. Bretton Woods wordt dan ook vaak als een big bang moment voorgesteld, maar niets is minder waar. Aan de conferentie ging immers meer dan twee jaar intensieve planning vooraf.⁶ Ingrediënten voor het succes waren tevens het gewijzigd en het succesvol buitenlands beleid van president Franklin D. Roosevelt (foto 3) ten opzichte van Latijns-Amerika.⁷ Roosevelt probeerde overigens in die jaren ook om een Inter-American Bank op te richten, maar dit mislukte. Uiteindelijk zag de Inter-American Development Bank het levenslicht in 1959.

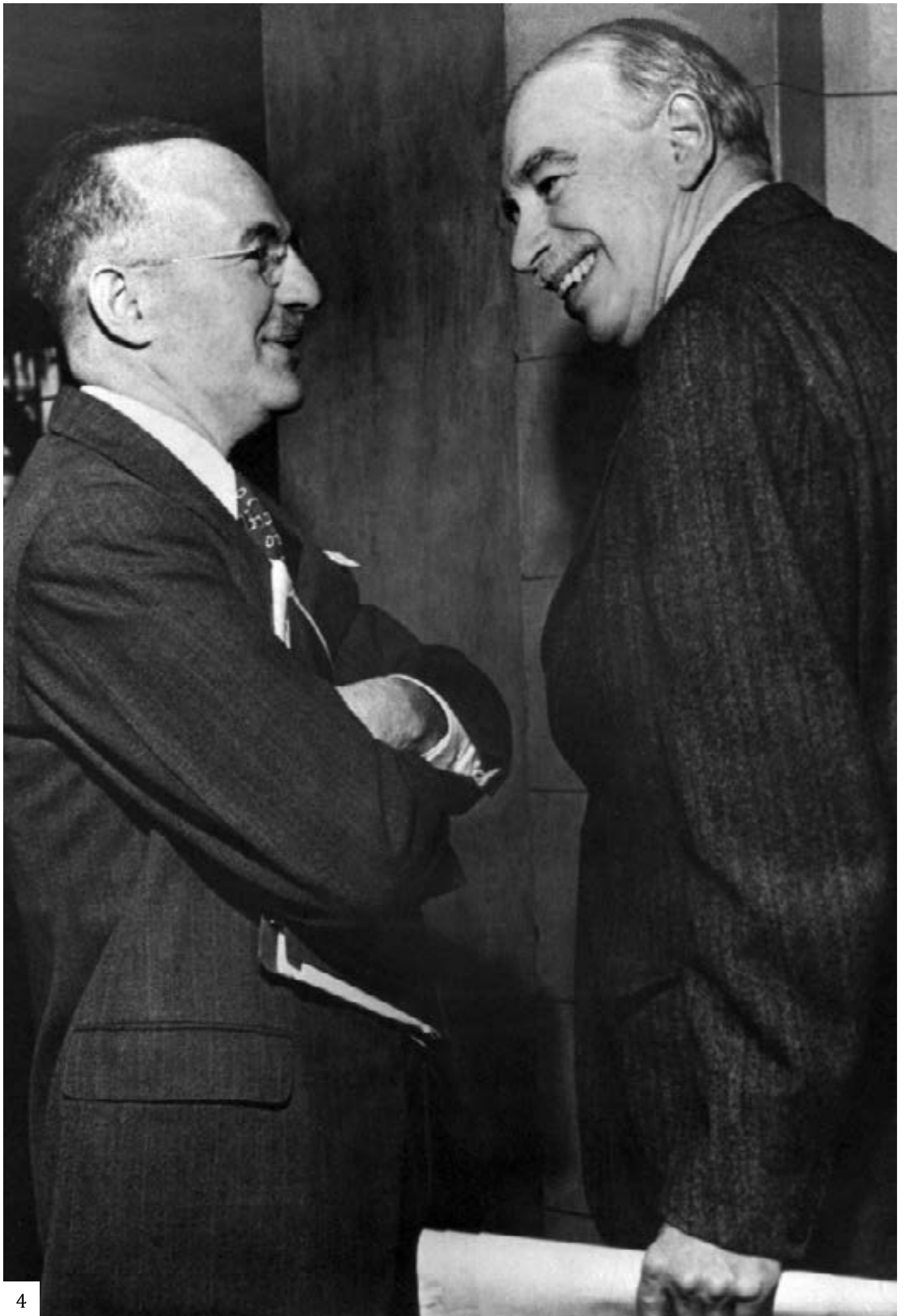
van 16 landen samen om de onderhandelingen van de volgende maand voor te bereiden. Tot die landen behoorden: Australië, België, Brazilië, Canada, Chili, China, Cuba, de Filipijnen, Frankrijk, Griekenland, India, Nederland, de Sovjet-Unie, Tsjecho-Slowakije, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten.

Ten slotte wordt het belang van ontwikkelings-samenwerking serieus miskend. Onderhandelaars waren niet enkel bezig met de wederopbouw van Europa of met wisselkoersen, maar ook ontwikkeling stond bovenaan de agenda. Dit was zeer tegen de zin van Keynes, die in zijn visie botste met de Amerikanen, die immers veel belang hechtten aan dit agendapunt.⁹

3

Bretton Woods wordt vaak clichématig voorgesteld als een Anglo-Amerikaanse krachtmeting die gereduceerd wordt tot een intellectueel steekspel tussen de Brit John Maynard Keynes en de Amerikaan Harry Dexter White (foto 4).⁸ De geschiedenis van de conferentie en wat we erover weten is vooral vanuit een Angelsaksisch standpunt beschreven. De Chinese inbreng wordt al te vaak over het hoofd gezien. China beschikte na de Amerikanen over de grootste delegatie. De toenmalige Chinese heersers zagen Bretton Woods immers als een vehikel om Sun Yat-sens' ideeëngoed, zoals vormgegeven in zijn *International Development of China*, in de praktijk om te zetten. Daarnaast waren nog meer dan 40 andere landen vertegenwoordigd. Net voor de onderhandelingen van juli kwam eind juni in Atlantic City een inner circle

De onderhandelingen

Ver weg in de bergen van New Hampshire kwamen een zeventhonderdtal mensen samen. Tot de delegatieleden behoorden niet de staatsmannen en de grote tenoren van de internationale diplomatie, maar bankieren, professoren economie, ministers van Financiën en technocraten. De conferentie, officieel de United Nations Monetary and Financial Conference vond plaats van 1 tot 22 juli 1944. De oorlog woedde nog in volle hevigheid en vele regeringen leefden in ballingschap buiten hun eigen door nazi-Duitsland bezette land. Als locatie werd geselecteerd voor het Mount Washington hotel (foto 1). Het hotel was ooit gebouwd door de excentrieke steenkoolmagnaat Joseph Stickney. Hij liet 250 Italiaanse werklui overschepen om in de White Mountains van New Hampshire dit luxehotel neer te poten. In de hoogdagen van het hotel huurden de rijken der aarde, zoals de familie Rockefeller, een ganse vleugel om zo de hete New Yorkse zomers te ontvluchten. In een tijd vóór de airconditioning was het zeker geen overbodige luxe om koelere oorden op te zoeken. Net voor de opening van het hotel waren nog zeven mensen in New York door de hitte bezweken.¹⁰ De weersomstandigheden brachten ook de onderhandelaars naar deze plek. Keynes had reeds jaren hartproblemen en na de onderhandelingen voor de Lend-Lease Act tijdens een hete, desastreuze julimaand in Washington, had hij de Amerikanen uitdrukkelijk om een koelere onderhandelingsplek gevraagd.¹¹ De oorspronkelijke eigenaar was gestorven en het hotel stond reeds enkele jaren leeg. Het nieuwe management van het 234 kamers tellende hotel had slechts één maand de tijd om de komst van de hoge gasten voor te bereiden. Het hotel was opgebouwd als een soort mini-dorp dat zelfvoorzienend was: het had zijn eigen door kolen aangedreven energievoorziening die nog door Thomas Edison zelf was geïnstalleerd, daarnaast waren er ook twee cinemazalen, een schoonheidssalon, bowlingbaan, kapsalon, zwembad, tennisvelden en zelfs paardenstallen aanwezig.¹² Elke avond werden copieuze banketten gehouden bereid door de voormalige Franse chef van de koning van Siam. Zo'n 685 mensen namen deel aan de conferentie (in groot contrast met de 10.000 in San Francisco¹³): 419 delegatieleden uit 44 landen, 10 waarnemers, 164 mensen van het Secretariaat en 92 journalisten¹⁴. Dit leidde meteen tot een drukte van jewelste in het hotel. Journalisten zwierven door de gangen en klampten tijdens de pauze en na de onderhandelingssessies de delegatieleden aan. Keynes had bijvoorbeeld nooit rust en werd constant door mensen benaderd en geraadpleegd, al was het soms enkel maar om een glimp op te vangen van

deze veelgeprezen econoom. Heel wat landen hadden slechts één of twee delegatieleden gestuurd. De grote delegaties waren die van het gastland met 71 leden en China met 53 leden (beide landen samen waren dus goed voor bijna een derde van alle delegatieleden). Heel wat deelnemers uit Europa namen samen de Queen Mary vanuit het Verenigd Koninkrijk naar New York. Aan boord bevonden zich niet alleen delegatieleden, maar ook een eerste grote groep Duitse krijgsgevangenen.

Aan het hoofd van de Chinese delegatie stond K'ung Hsiang-hsi (H.H. Kung, of 'Daddy Kung', Chinese naam: Kong Xiangxi) die zich zeer bewust was van zijn rol om goodwill te creëren bij de Amerikanen en zo China meer in het Westerse kamp te krijgen. Zelf was hij opgeleid aan het Oberlin College en Yale-universiteit en sprak hij vloeiend Engels. Maar ondanks het belang van China op de conferentie, was het China van Daddy Kung niet het China van vandaag. In ruimere zin zou men kunnen stellen dat de BRIC-landen sterk hebben gewogen op de onderhandelingen, maar dat deze 'vergeten geschiedenis' niks afdoet aan de huidige internationale politieke situatie. Deze landen lijken helemaal niet meer op hun voorgangers van 1944. Maar het plaatst wel vraagtekens bij de postkoloniale kritiek die vaak stelt dat Bretton Woods een Westers onderonsje was.

De Belgische delegatie bestond uit 11 leden die werden uitgestuurd door de Belgische regering in ballingschap: minister van Financiën Camille Gutt, gewezen premier en minister van Staat Georges Theunis (foto 5), diplomaat Hervé de Gruben, bankier en industrieel René Boël, diplomaat Joseph Nisot, ULB-professor economie Boris Serge "Ben" Chlepner en diplomaat Ernest de Selliers de Moranville. Met Boël, Gutt en Theunis had België belangrijke vertegenwoordigers van de financieel-politieke macht in België. Zij konden steunen op een lange staat van dienst en beschikten over uitgebreide netwerken in binnen- en buitenland. Francine Decq, Madeleine Leibkind, Helene Van Gelder en Ann Yurow reisden mee als ondersteunend personeel. Opvallende namen in andere delegaties waren Pierre Mendès France (foto 6), groot socialistisch boegbeeld van het naoorlogse Frankrijk en de Nederlander Johan Willem "Wim" Beyen die het economisch buitenlands beleid van Nederland in de jaren '40 en '50 vorm zou geven. Mendès France was vooral bezorgd over de plannen van België, Luxemburg en Nederland met het oog op de oprichting van de Benelux. Frankrijk was bevreesd dat dit het gewicht van deze landen te groot zou maken. Delegatieleider van het

Verenigd Koninkrijk was John Maynard Keynes, één van de meest tot de verbeelding sprekende economen van de twintigste eeuw. Zijn vrouw, de Russische ballerina Lydia Lopokova, vergezelde haar man tijdens deze reis. Mevrouw Keynes beschikte over een kamer boven deze van de Amerikaanse delegatieleider Henry Morgenthau, en toenmalig minister van Financiën (foto 7). Ze oefende geregeld haar ballerinabewegingen, wat de piekerende Morgenthau uit zijn slaap hield.¹⁵ Tot de Amerikaanse delegatie behoorde o.a. ook nog Dean Acheson, die later minister van Buitenlandse Zaken werd. Onder de tien waarnemers bevonden zich twee vertegenwoordigers van Denemarken en vertegenwoordigers van de Volkenbond, de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO), de Interimcommissie voor Voedsel en Landbouw, voorloper van de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) en de United Nations Relief and Rehabilitation Administration (UNRRA). Vooral de ILO was goed vertegenwoordigd met de toenmalige directeur-generaal Edward Phelan en juridisch adviseur Wilfred Jenks die dezelfde hoge functie later ook zou uitoefenen. Verantwoordelijk voor het Secretariaat van de conferentie waren secretaris-generaal Warren H. Kelchner en zijn rechterhand, de legendarische professor internationaal recht Philip Caryl Jessup.

De voertaal was Engels. Dit zorgde echter voor de nodige problemen. Pierre Mendès France was, in tegenstelling tot de meeste Russische delegatieleden die het Engels nauwelijks machtig waren, de taal machtig en keuvelde in uitstekend Engels met leden van andere delegaties, maar tijdens de officiële gedeeltes hield hij zich krampachtig vast aan het Frans. De conferentie werkte met plenaire vergaderingen, drie commissies en acht comités. Commissie I behandelde de oprichting van het IMF en werd voorgezeten door Harry Dexter White, Commissie II de IBRD met als voorzitter Keynes en Commissie III de 'andere middelen van internationale financiële samenwerking', voorgezeten door de Mexicaan Eduardo Suárez (zie werkschema). De meeste mensen kennen White en Keynes, maar wie was Eduardo Suárez? Hij was tussen 1935 en 1946 minister van Financiën van zijn land en later nog ambassadeur in het Verenigd Koninkrijk. Volgens sommigen werd hij ook genoemd om Meyer op te volgen als tweede hoofd van de Wereldbank. Suárez legde tijdens de onderhandelingen veel nadruk op de introductie van zilver naast goud in het monetair systeem.

Werkschema

Commissie I: IMF

Harry Dexter White, VS

Doeleinden, beleidsmaatregelen en quota van het Fonds

Tingfu F. Tsiang, China

Taken van het Fonds

N.A. Maletin, Sovjet-Unie

Organisatie en management van het Fonds

Arthur de Souza Costa, Brazilië

Vorm en status van het Fonds

Manuel B. Llosa, Peru

Commissie II: IBRD

John Maynard Keynes, VK

Doeleinden, beleidsmaatregelen en quota van de Bank

J.W. Beyen, Nederland

Taken van de Bank

E.I. Montoulieu, Cuba

Organisatie en management van de Bank

Miguel López Pumarejo, Colombia

Vorm en status van de Bank

Chintaman D. Deshmukh, India

Commissie III

Andere vormen van internationale financiële samenwerking

Eduardo Suárez, Mexico

9

10

11

12

13

Na de conferentie

Na de conferentie trok Keynes nog naar Canada en begonnen White en Morgenthau aan een campagne om de Amerikaanse banken, pers en politiek achter het akkoord te krijgen. De oorlog was nog steeds in volle gang, maar de geallieerden leken steeds meer aan de winnende hand te zijn. Op 12 april 1945 stierf Roosevelt onverwacht. Voor de op til zijnde onderhandelingen over de oprichtingsconferentie van de Verenigde Naties in San Francisco had dit weinig gevolgen. Voor de nog lopende onderhandelingen over Bretton Woods echter wel. White en Morgenthau werden door de nieuwe president Truman op een zijspoor gezet, maar nog belangrijker was dat de relaties tussen het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten ver onder het vriespunt raakten. Churchill verloor de verkiezingen in die periode van Attlee. De nieuwe regering wenste een onafhankelijker koers te varen, maar vooral over de laatste fase van de Lend—Lease Act liep het helemaal mis. Ditmaal wensten de Amerikanen geen duimbreed toe te geven aan de Britten die door de langer dan voorzien durende oorlog opnieuw bijkomende leningen moesten aangaan. Deze laatste lening werd slechts afbetaald op 29 december 2006! De onderhandelingen om het systeem in de praktijk te brengen, vonden uiteindelijk plaats in maart 1946 in het General Oglethorpe hotel, Wilmington Island in Savannah, Georgia (foto 14). Intussen was de oorlog

voorbij, maar de kiemen van de Koude Oorlog waren meer dan zichtbaar. George Kennan had zijn befaamde Long Telegram, het meest bekende en invloedrijke anti-communistisch Amerikaanse pamflet, in februari naar Truman gestuurd. Waar in 1944 nog moeite werd gedaan om iedereen achter het akkoord te scharen, wensten de Amerikanen nu vooral hun suprematie door te drukken. Ratificatie door de oorspronkelijke ondertekenaars diende te gebeuren vóór 31 december 1945. Slechts 30 landen slaagden hierin. Nog een aantal volgden in 1946 maar verschillende landen die aanwezig waren op de conferentie sloten pas veel later aan bij het IMF en de IBRD: Australië in 1947, Haïti in 1953, Nieuw-Zeeland in 1961, Liberia in 1962 en Rusland pas in 1992. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de 'voormalige vijanden': Italië in 1947 en West-Duitsland en Japan in 1952. Keynes haalde in Savannah verschillende malen bakzeil. Keynes wenste White als hoofd van het IMF. Hoewel de voorkeur van de Amerikanen naar het IMF ging, werd door de controverse rond White, het voorzitterschap weggegeven aan de Europeanen. White werd van spionage voor de Russen beschuldigd. De Belgische delegatieleider Camille Gutt werd zo uiteindelijk de eerste directeur-generaal (foto 15).

Als troostprijs ging de Bank uiteindelijk naar de Amerikanen. De ironie van de geschiedenis wil dat het tot nog toe vooral Frankrijk geweest is dat het hoofd van het IMF mocht bezorgen. Zowat 40 van de 70 jaar dat het IMF bestaat, zit een Fransman/française op de voorzittersstoel. Andere Belgen die in de eerste jaren een rol van betekenis speelden, waren de Belgische executive director van het IMF Ernest de Selliers de Moranville en het hoofd van de juridische afdeling André van Campenhout (foto 16). Op de trein van Savannah naar Washington kreeg Keynes een hartaanval. Na zijn aankomst in Londen, ging hij naar zijn huis in Tilton Essex, kreeg hij opnieuw een hartaanval, en deze keer werd het hem fataal.

Op 25 juni 1946 ging de IBRD van start met een personeelsbezetting van 26 mensen, 12 executive directors en 38 lidstaten. Een eerste lening werd uitgeschreven aan Frankrijk in oktober 1946. De eerste voorzitter was Eugene Meyer (foto 17). Hij nam reeds ontslag na zes maanden. Hij was een bankier en eigenaar van de Washington Post. Zijn ontslag leidde tot een moeilijk eerste jaar. Hij werd opgevolgd door John J. McCloy. Een maand na het ontslag van Meyer, overleed Harold Smith, de vice-president, onverwacht. Hierdoor was de Wereldbank stuurloos geworden in de

precaire opstartfase. De Belg Hubert Ansiaux (foto 18) begon in 1946 te werken voor de Bank, om daarna de Nationale Bank van België te leiden van 1957 tot 1971.

Het voorbeeld van Bretton Woods toont nog maar eens aan dat archiefonderzoek en grondig historisch onderzoek van vitaal belang zijn. Al te vaak wordt gespeculeerd over de intenties van actoren zonder deze te staven met het nodige bronnenmateriaal. Van de conferentie zelf bestaat er weinig fotomateriaal. De foto's die circuleren zijn vaak verschillende versies van eenzelfde foto. Onze selectie is hoofdzakelijk gebaseerd op foto's van het IMF, die publiek ter beschikking gesteld werden. Voor wie graag meer foto's wenst te bekijken, verwijzen we naar de beeldbank van het Amerikaanse J. Paul Getty museum in Los Angeles. Dit museum beschikt over de foto's die de beroemde persfotograaf Alfred Eisenstaedt (beroemd van de iconische foto van een matroos die een verpleegster kust tijdens de bevrijding) maakte van de conferentie voor het magazine Life. Wegens de rechten op deze unieke foto's, konden we ze voor Wereldbeeld helaas niet gebruiken.¹⁶

15

16

17

18

19

Biografie

Francis Baert is als onderzoeker verbonden aan het United Nations University Institute on Comparative Regional Integration Studies (UNU-CRIS) in Brugge en aan de Universiteit Gent.

Lien Desmet was Communication Intern voor UNU-CRIS tussen januari en juni 2015.

Ewout Ramon is als projectonderzoeker verbonden aan UNU-CRIS.

Deze tekst werd geschreven en gelay-out in de zomer van 2015 toen de drie medewerkers nog verbonden waren aan UNU-CRIS.

Met dank aan Pascale Vantorre en Lien Jaques voor het nalezen van de tekst.

Copyright

Foto 1-4, 6-16, 18 (Creative Commons, Flickr), foto 5 (Wikipedia/Nationaal Archief), foto 17 (Wikipedia/Library of Congress), foto 19 (The World Bank Group/Archives).

Noten

- 1 Wie gebruik maakt van online kaarten zoals Google Maps krijgt wel melding van Bretton Woods.
2 Baert, F. en Desmet, L. 62 nachten in de opera. De geboorte van de Verenigde Naties, een visueel essay, Wereldbeeld, 2015, 39(2), pp. 51-69.
- 3 Benjamin Cohen, Bretton Woods system. In: R.J. Barry Jones (ed.), Routledge Encyclopedia of
International Political Economy (London: Routledge, 2002).
- 4 Elk monetair regime bijt zijn tanden stuk op het Mundell-Fleming trillemma waarbij vaste wisselkoersen, vrije
kapitaalmobiliteit en een onafhankelijk monetair beleid nooit alle drie samen kunnen voorkomen. Er kan
maximaal voor twee beleidsopties gekozen worden.
- 5 Milward, A.S. The Reconstruction of Western Europe 1945-1951 (London: Routledge, 1984), p. 34.
6 Voor details, zie Van Dormael, A. Bretton Woods: Birth of a monetary system (London en Basingstoke: The
Macmillan Press, 1978).
- 7 Helleiner, E. Forgotten Foundations of Bretton Woods: International Development and the Making of the
Postwar Order (Ithaca: Cornell University Press, 2014).
- 8 Steil, B. The Battle of Bretton Woods (Princeton: Princeton University Press, 2013).
- 9 Helleiner, E. Forgotten Foundations of Bretton Woods: International Development and the Making of the
Postwar Order (Ithaca: Cornell University Press, 2014). Helleiner, E., Rauchway, E. en Schuler, K. What have
we learned about Bretton Woods from recent research, Center for Financial Stability, 2 september 2014.
- 10 Conway, E. The Summit (London: Little Brown, 2014), p. 5.
- 11 Een Amerikaanse wet op basis waarvan materiële hulp werd geboden aan geallieerde landen tijdens de
Tweede Wereldoorlog.
- 12 Van Dormael, A. Bretton Woods: Birth of a monetary system (London en Basingstoke: The Macmillan Press,
1978). De studie van de Vlaming Armand Van Dormael gelde lange tijd als één van de eerste en meest
gedetailleerde studies over de Bretton Woodsconferentie (naast het werk van Richard Gardner uit 1956,
Richard N. Gardner, Sterling-Dollar Diplomacy: Anglo-American Collaboration in the Reconstruction
of Multilateral Trade (Oxford: Clarendon Press, 1956). Van Dormael, jurist en werkzaam voor een Amerikaans
bedrijf in Duitsland ging op pensioen in 1975 en begon aan een opmerkelijke tweede carrière als publicist. Dit
resulteerde in zes boeken, waaronder het boek over Bretton Woods dat bijzonder veel bijval kende en geroemd
werd in heel wat toonaangevende vaktijdschriften en magazines als The Economist, Choice en de New York
Review of Books. Charles P. Kindleberger, één van de belangrijkste Amerikaanse politieke economen schreef
een lovende recensie over dit boek in het vakblad The Journal of Economic History. Armand Van Dormael is
99 jaar en is nog steeds in leven (telefoongesprek met Francis Baert op 10 juni 2015).
- 13 Voor meer details over de aanwezigen in San Francisco, zie Baert, F. en Desmet, L. 62 nachten in de opera. De
geboorte van de Verenigde Naties, een visueel essay, Wereldbeeld, 2015, 39(2), p. 55.
- 14 Schuler, K. en Bernkopf, M. Who was at Bretton Woods? Paper in financial history, Center for Financial
Stability, 1 July 2014. De landen die deelnamen waren: Australië, België, Bolivia, Brazilië, Canada, Chili,
China, Colombia, Costa Rica, Cuba, de Dominicaanse Republiek, Ecuador, Egypte, El Salvador, Ethiopië, de
Filipijnen, Frankrijk, Griekenland, Guatemala, Haïti, Honduras, IJsland, India, Iran, Irak,
Joegoslavië, Liberia, Luxemburg, Mexico, Nederland, Nieuw Zeeland, Nicaragua, Noorwegen, Panama,
Paraguay, Peru, Polen, Tsjecho-Slowakije, Zuid-Afrika, de Sovjet-Unie, Uruguay, Venezuela, het Verenigd
Koninkrijk en de Verenigde Staten, en. Het ging dus bijna om dezelfde groep landen als in San Francisco.
IJsland en Polen waren niet aanwezig in San Francisco. Landen die er toen wel bijwaren maar niet in Bretton
Woods waren Argentinië, Libanon, Saoedi-Arabië, Syrië, Oekraïne en Wit-Rusland. Denemarken was
waarnemer in Bretton Woods.
- 15 Van Dormael, A. Bretton Woods: Birth of a Monetary System (London en Basingstoke: The Macmillan Press,
1978), p. 174.
- 16 <http://www.gettyimages.be/search/2/image?excludenudity=false&family=editorial&page=1&phrase=Bretton%20Woods%201944&sort=best>

Nieuws in het kort

Met bijdragen van Steven Dewulf, Ellen Van Damme & Kirsten Arnauts

Nieuws van de internationale straftribunalen

Steven Dewulf

Internationaal Strafhof

Mei: op 27 mei 2015 verwierp de Appeals Chamber het beroep van Ivoorkust tegen de beslissing van *Pre-Trial Chamber I* waarin het de zaak tegen Simone Gbagbo ontvankelijk had verklaard (Ivoorkust). De eerstgenoemde staat had aangevoerd dat de zaak ook reeds behandeld wordt op nationaal niveau, maar de *Pre-Trial Chamber* vond dat de nationale autoriteiten niet voldoende deden om te bepalen of Gbagbo daadwerkelijk een strafrechtelijke verantwoordelijkheid droeg voor het gedrag dat ook aan het Hof was voorgelegd. Deze beslissing werd nu dus ook bijgetreden door de *Appeals Chamber*, dat in het bijzonder vond dat de *Pre-Trial Chamber* niet te rigoureuus was geweest in zijn oordeel. Ook besloot de *Appeals Chamber* dat het niet onredelijk was dat de *Pre-Trial Chamber* van oordeel was dat het gedrag dat de autoriteiten aan het onderzoeken waren, eerder economische misdrijven en criminaliteit tegen de Staat betrof, hetgeen verschillend is van de misdrijven waarvoor het Hof bevoegd is. Gbagbo zelf is evenwel nog steeds niet overgedragen aan het Hof, niettegenstaande het uitvaardigen van een arrestatiebevel terzake.

Simone Gbagbo ©PANAPRESS/MAXPPP Teamshoot 2015

Mei: op 29 mei 2015 herriep de *Appeals Chamber* de beslissing van *Pre-Trial Chamber II* van 21 oktober 2014 om vier verdachten in de zaak tegen *Bemba et al.* (Centraal-Afrikaanse Republiek) voorlopig vrij te laten. De *Appeals Chamber* was van oordeel dat er een verkeerde toepassing was gemaakt van art. 60 (40) ICC Statuut dat vooropstelt dat er op moet worden toegezien dat een persoon niet onredelijk lang wordt vastgehouden “*due to inexcusable delay by the Prosecutor.*” Volgens de *Appeals Chamber* kan een *Chamber* ook buiten deze specifieke hypothese vaststellen dat er sprake is van een onredelijk lange voorhechtenis, en dit op grond van art. 60 (3) ICC Statuut. Dan moet er echter wel een afweging gemaakt worden tussen de duur van de detentie enerzijds, en de risico's die zulke detentie rechtvaardigen en opgelijst worden in art. 58 (1) (b) anderzijds. Volgens de *Appeals Chamber* had de genoemde *Pre-Trial Chamber* niettemin ten onrechte nagelaten zulke belangenafweging te maken. Evenwel besloot de *Appeals Chamber* gelijktijdig dat, gelet op het grote tijdsverloop sinds hun vrijlating, het niet in het belang van de gerechtelijke procedure zou zijn om de betrokkenen weer aan te houden. In een apart arrest van dezelfde dag herriep de *Appeals Chamber* om diezelfde reden ook de beslissing van *Pre-Trial Chamber II* d.d. 23 januari 2015 om Bemba zelf voorlopig in vrijheid te stellen, weze het dat Bemba zelf de facto nog niet was vrijgelaten, omdat hij in het kader van een andere procedure nog gearresteerd diende te blijven.

Juni-juli: tijdens de veertiende plenaire vergadering van de *Assembly of States Parties* werd Raul Cano Pangalan (Filipijnen) verkozen tot nieuwe rechter in het Internationaal Strafhof. Op 13 juli 2015 werd hij daadwerkelijk ingezworen, waarbij zijn mandaat zal lopen tot 10 maart 2021.

Juni: op 26 juni 2015 verwees *Pre-Trial Chamber II* opnieuw het falen van Soedan om mee werken aan de arrestatie van een gezochte persoon naar de VN-Veiligheidsraad. Op 9 maart van dit jaar had de *Chamber* dit al gedaan voor wat betreft Omar Al Bashir, waar het deze keer vaststelde dat Soedan ook ten aanzien van Abdel Raheem Hussein, in strijd met VN-Veilig-

heidsraad resolutie 1593, naliet om medewerking te verlenen aan het Hof en in het bijzonder genoemde persoon aan te houden en over te dragen. Daar de situatie in Soedan door de Veiligheidsraad zelf werd verwezen naar het Internationaal Strafhof, benadrukte de *Pre-Trial Chamber* dat *in casu* ook van de Veiligheidsraad een follow-up beslissing mag verwacht worden – al beslist uiteraard de Raad uiteindelijk zelf of en welke maatregelen het noodzakelijk acht om te nemen.

Juli: op 16 juli 2015 aanvaardde *Pre-Trial Chamber I* het verzoek van de Unie der Comoren om de beslissing te herzien van de Aanklager om geen onderzoek in te stellen naar de aanval door Israëlische strijdkrachten op een scheepskonvooi met humanitaire hulp op 31 mei 2010. De Aanklager had op 6 november 2014 besloten om het voorlopig onderzoek af te sluiten, daar de vermoedelijke zaak niet ‘voldoende ernstig’ zou zijn om actie van het Strafhof te rechtvaardigen. De *Pre-Trial Chamber* floot de Aanklager evenwel terug – zij het niet met unanimiteit. Aldus de *Chamber* had de Aanklager materiële vergissingen begaan in de beoordeling van enerzijds de mogelijkheid om personen te vervolgen die de grootste verantwoordelijkheid zouden kunnen dragen voor de aangeduide misdrijven, en van anderzijds de grootte, aard, impact en wijze waarop de misdrijven gepleegd werden. Bijgevolg verzocht de *Pre-Trial Chamber* aan de Aanklager om deze beslissing te herzien, en het besluit hierover zo snel mogelijk te communiceren.

Augustus: op 19 augustus 2015 hervormde de *Appeals Chamber* de beslissing van Trial Chamber V(B) aangaande de beweerde niet medewerking van de Keniaanse overheid in de zaak tegen Uhuru Muigai Kenyatta (Kenia). De *Appeals Chamber* heeft de zaak daarop terug verwezen naar *Trial Chamber V(B)* om opnieuw te bepalen of Kenia nagelaten heeft de noodzakelijke medewerking te verlenen aan het Hof, en of het gepast is om deze niet-medewerking, indien deze wordt vastgesteld, voor te leggen aan de *Assembly of States Parties*.

Uhuru Kenyatta spreekt de Algemene Vergadering toe op de Duurzame Ontwikkelingstop ter adoptie van de post-2015 agenda, 25 september 2015 - © UN Photo/Amanda Voisard

Joegoslavië-Tribunaal (ICTY)

Juli: op 11 juli 2015 vond een herdenkingsceremonie plaats te Potočari (Bosnië-Herzegovina) naar aanleiding van de 20ste verjaardag van de genocide in Srebrenica, waarbij zowel voorzitter Meron als Aanklager Brammertz het woord hebben genomen.

Rwanda-Tribunaal (ICTR)

Mei: gedurende de 25ste en vermoedelijk allerlaatste plenaire vergadering van het ICTR op 13 mei 2015 werd rechter Vagn Joensen (Denemarken) herkozen als voorzitter van het Tribunaal, waarbij zijn mandaat een einde zal nemen op 31 december 2015 – ook de datum waarop het ICTR verwacht wordt finaal de deuren te sluiten.

Eredoctoraat President Michelle Bachelet, voormalig hoofd van UN Women

Ellen Van Damme¹

Op woensdag 10 juni 2015 reikte de KU Leuven een eredoctoraat uit aan de Chileense Presidente en voormalig hoofd van UN Women, Michelle Bachelet. Hiermee werd ze bekroond voor haar inzet voor de gelijkheid van mannen en vrouwen, arm en rijk, maar ook voor haar bredere strijd voor mensenrechten in binnen- en buitenland. Haar strijd voor gendergelijkheid heeft alvast zijn vruchten afgeworpen, want in het Chileense parlement zetelen evenveel mannen als vrouwen, iets waar veel regeringen lang nog niet aan toe zijn. Ook op vlak van inkomstgelijkheid boekte mevrouw Bachelet grote vooruitgang, door de wet op gelijk loon voor mannen en vrouwen in het leven te roepen.

De rector van de KU Leuven, Prof. Rik Torfs, feliciteert Michelle Bachelet met haar eredoctoraat - © KU Leuven – Rob Stevens

Er mag dan misschien meer gelijkheid zijn binnen de centrale regering tussen mannen en vrouwen, de gelijkheid tussen de centrale regering enerzijds en enkele van haar inheemse bevolkingsgroepen anderzijds is soms nog ver te zoeken. Zo zijn de Mapuche (een inheemse bevolkingsgroep in Chili en Argentinië) niet overtuigd van deze gelijkheid en voelen ze zich gediscrimineerd en van hun land beroofd door een overheid die het niet voor hen opneemt.

Desalniettemin is het die overheid die, in tijden van crisis, erin slaagde om geld vrij te maken voor de hervorming van pensioenen, sociale zekerheid (met specifieke programma's voor vrouwen en kinderen), alsook voor onderzoek en ontwikkeling. Als voormalig minister van defensie focuste Bachelet zich op beleidsimplementaties die de werkomstandigheden van vrouwen in het leger en de veiligheidsdiensten beoogden te verbeteren.

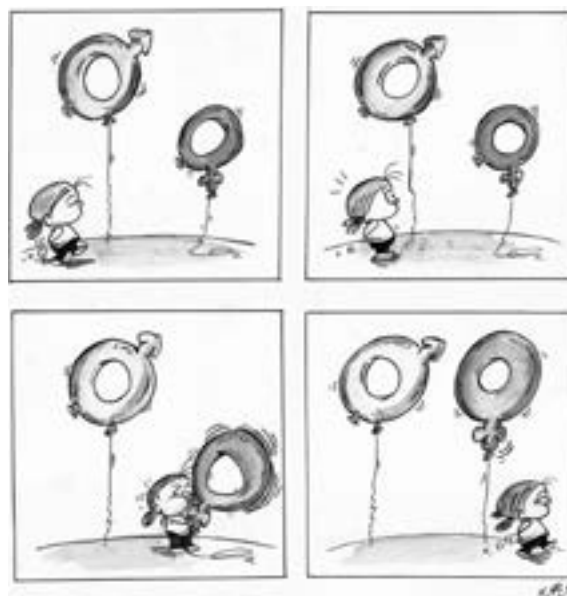
Michelle Bachelet behoort tot de Socialistische Partij van Chili. Ze werd de eerste vrouwelijke presidente van Chili in 2006. Aan het einde van haar mandaat in 2010 trad ze af als presidente om het kersverse UN Women te leiden. In 2014 legde ze haar functie bij UN Women neer om opnieuw tot president verkozen te worden (haar mandaat loopt tot 2018). Als Ondersecretaris-generaal en Uitvoerende Directeur, heeft Bachelet het VN orgaan, dat onder het mandaat van de Algemene Vergadering valt, op de kaart gezet. Ze nam haar taak ter harte om gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen op globaal, regionaal en lokaal niveau aan te pakken. UN Women is tot stand gekomen door een fusie van vier verschillende VN organisaties: het VN Ontwikkelingsfonds voor Vrouwen (UNIFEM), de VN Afdeling voor de Vooruitgang van Vrouwen (DAW), het VN Bureau van de Speciale Adviseur inzake Genderkwesties en het VN Internationaal Onderzoek- en Opleidingsinstituut voor de Vooruitgang van Vrouwen (VN-INSTRAW).

UN Women Cartoonwedstrijd

Kirsten Arnauts

Op 20 februari 2015 lanceerde UN Women samen met de Europese Commissie, de Belgisch Technische Coöperatie (BTC) en UNRIC de strip & cartoon wedstrijd "Gender Equality: Picture It". De wedstrijd nodigde jonge Europese strip- en cartoonartiesten en kunststudenten van 18 tot 28 jaar uit om hun visie

op vrouwenrechten en gendergelijkheid af te beelden aan de hand van cartoons en strips zonder woorden.

De winnende cartoon van Emilio Morales Ruiz

De finalisten werden geselecteerd door een jury samengesteld uit professionele stripartiesten, experts gendergelijkheid en communicatie-experten. De leden van de jury waren:

- Pierre Kroll, Belgisch stripartiest, lid van *Cartooning for Peace*;
- Marlène Pohle, stripartieste, Vicevoorzitter van de *Federation of Cartoonist Organizations*;
- Alexander de Croo, Vice Eerste Minister en Minister voor Ontwikkelingssamenwerking van België;
- Sylvie Braibant, hoofdredacteur van TV5MONDE;
- Nanette Braun, Chief of Communications and Advocacy, UN Women.

De wedstrijd was een onderdeel van de UN Women Beijing+20 campagne "Empowering Women – Empowering Humanity: Picture It!" die de twintigste verjaardag viert van de historische vierde Wereldconferentie rond Vrouwen die plaatsvond in Peking in 1995. Deze twintigste verjaardag gaf de mogelijkheid om opnieuw politieke wil te genereren en opnieuw de bevolking te mobiliseren. Deze wedstrijd was daar een mooi initiatief voor.

Selectie van de winnaars

Door een uitgebreide actie via sociale media, kreeg de wedstrijd meer dan 200 inzendingen van 155 deelne-

mers uit 25 EU lidstaten. Uit deze inzendingen werden er 36 geselecteerd voor de finale stemming door de jury. De juryleden identificeerden zeven winnaars van deze selectie strips en cartoons: één eerste prijs, één tweede prijs en vijf derde prijzen. De winnaars kwamen uit Spanje, Polen en Finland.

Tentoonstelling en outreach

De winnende strips en cartoons van deze wedstrijd werden uiteindelijk officieel bekendgemaakt op 8 juli 2015. Die avond opende een tentoonstelling met de winnende kunstwerken en ook enkele tekeningen van halve finalisten in Bozar in Brussel. Voor de opening van deze tentoonstelling werd een uitreikingsceremonie en receptie georganiseerd waarop de vijf winnaars uitgenodigd waren. Tijdens de ceremonie kregen de winnaars hun prijs uit de handen van juryleden Alexander de Croo en Salla Saastamoinen en de VN vertegenwoordigers. De winnende cartoon van Emilio Morales Ruiz ziet u hierboven afgebeeld. De tentoonstelling in Bozar was open voor het publiek tot 21 juli 2015.

Toespraak van Koningin Mathilde tijdens de 30ste sessie van de Mensenrechtenraad

In de aanloop naar het debat omtrent “informatie en communicatietechnologie (ICT) en seksuele uitbuiting van kinderen” dat zal plaatsvinden in de Mensenrechtenraad in 2016, was de Belgische regering, in samenwerking met SRSQ Santos Pais en UNICEF, op 15 september 2015 gastheer voor een high level panel event om publiek-private partnerschappen voor de bescherming van kinderen tegen online seksueel misbruik te versterken en de implementatie van een veilige, inclusieve en versterkende digitale agenda voor kinderen te verzekeren.

In aanwezigheid van Hare Majesteit de Koning van België, werd het debat voorgezeten door de Vice Eerste Minister en de Minister van Buitenlandse Zaken van België, Didier Reynders en gemodereerd door SRSQ Santos Pais. Het panel bestond uit de Engelse minister voor internetveiligheid barones Joanna Shields, de Executive Director van ECPAT International Dorothy Rozga, onderzoeker Niels Baas (Universiteit Twente), Dorothy Attwood (Senior Vice President Global Public Policy, The Walt Disney Company), Brittany Smith (EU Policy Lead for Child Safety, Google

Inc.), en Jenny Jones (Director of Public Policy, GSMA).

Hieronder vindt u een weergave van de toespraak van Koningin Mathilde tijdens dit high level event.

Koningin Mathilde samen met de leden van het panel tijdens het high level side event in Genève tijdens de 30ste sessie van de Mensenrechtenraad op 15 september 2015 - © SRSQ

30th Session of the Human Rights Council

High Level Side Event

The Rights of the Child | UN Guiding Principles on Business and Human Rights

Focus on the ICT sector and the elimination of sexual violence

United Nations Geneva, 15 September 2015

**Address by
Her Majesty the Queen of the Belgians**

Ministers,

Your Excellencies,

Ladies and Gentlemen,

I am delighted to be able to address you here in the Palais des Nations. This building is a symbol of the endeavours that states and peoples make to promote the fundamental principles of life in our societies. I am talking, of course, about Human Rights, and more specifically the rights of the child. It is also a real privilege to introduce this event, a panel debate involving top-quality speakers, all of whom are personally committed to child advocacy.

Your Excellencies, Ladies and Gentlemen,

Your presence in such large numbers at this event shows your shared commitment to the rights of the child in a world that is changing fast. The protection of children's rights is a cause that is particularly dear to me. It is one of which I am delighted to be part, both in my own country and at the level of the UN organisations.

For a number of years, Belgium has been active in mobilising the private sector concerning the rights of the child. I lent my voice to this cause, because I agree that business has a contract with society. And I applaud the commitment of business to take a more active role in this respect. The corporate sector can - and should - take more responsibility for the most marginalized members of our society, among them children. Companies should systematically include children's rights among their main corporate responsibility objectives. Hence, they contribute to the creation of welfare and wellbeing for the whole of society.

Today, I would like to put the emphasis on the rights of the child in a rapidly-developing business sector, one that has an increasing impact on our daily lives: information and communication technology.

All over the world the development of new technologies means that everyone - or almost everyone - has access to the digital network. New means of communication and sharing knowledge are infinite. The growth of mobile technologies has been spectacularly swift. On every continent, children are growing up in a world that has become extremely complex and intensely connected. The average time that children spend on the internet continues to grow, and the age at which they embrace new technology is decreasing. Broader access to the internet raises many challenges in terms of both online and offline safety.

The internet plays a greater role in children's lives now than ever before. We must therefore think carefully about the impact of constant exposure to possibly harmful online materials.

On the one hand, the internet offers extraordinary opportunities to even the youngest children, and their parents, to access knowledge, new teaching resources, creative play activities, and commerce, which will develop their potential to dream up the world of tomorrow.

Cutting-edge IT offers young people access to personalised services and state-of-the-art medical treat-

ments. These can improve their daily lives in the long term. And finally, the web keeps family members in touch, allows people to share glimpses of their lives and to build bridges between cultures and across borders. This social network has become indispensable, especially for young people.

On the other hand, there are holes in this rapidly expanding digital system, not least the dark web, which is currently both unregulated and impossible to regulate. However, even on the normally accessible web, children across the world are confronted by unprecedented risks. The fact that their characters are still forming makes them particularly vulnerable to the negative impacts of new technologies.

The existence of people with malicious intentions, who manipulate young people and exploit their innocence, is not exceptional. Sometimes they even take control of their personalities. Child exploitation on the web, including for commercial purposes, is real and very worrying.

Online violations of the rights of the child can have a serious and lasting effect on young people's physical and psychological integrity. For the rest of their lives even. Yet, it is often not obvious when children's self-image is affected. Likewise, we often fail to hear children's voices, even in areas that directly influence their lives and well-being.

It is our duty, therefore - all of us - as adults, parents, teachers and leaders, to guide children and protect them in this new, connected world. Together we must create a secure online framework within which children can grow up and flourish. And we must maintain that framework, too.

Prevention and awareness-raising are crucial first steps. But teaching children to be media savvy is equally essential: empowering them with the knowledge, the skills and the attitudes to use the new media actively and creatively, but also safely, as tools for social participation.

Meanwhile, the internet industry could play an increasingly important role in developing preventive measures to protect children from all kinds of risks. Serious efforts should be made to increase the safety of

platforms that are frequently visited by children. And more could be done to protect children's privacy too. The industry can help to protect children from abuse, while at the same time protecting their customers. An appropriate balance must be found.

In the telecommunications sector, the responsibility must be shared by several players: access providers, internet operators and service providers. It is fundamental for all of them to act together, to strengthen security and make the internet a safe place to grow up.

Companies that are directly involved in online commerce can actively help to ensure respect and protection for children. Apart from their commercial activities - which are, after all, their core business - the private sector should be fully aware of the potential, sometimes harmful impact of online operations on the young. And they must take their share of responsibility in a collective response to illicit activities.

The active involvement of the whole online industry in providing protection is crucial to a safer internet. When it comes to online sexual exploitation, by far the biggest problem is child pornography.

Where credit cards are used for payment, the financial sector could help to identify the people behind suspect financial transactions. Virtual currencies still pose a greater challenge, of course.

The tourist sector also has a specific responsibility to fight against child sex tourism. Last year, in partnership with various official stakeholders, Belgium created the "I say STOP!" website against the sexual exploitation of children. This website is linked to the European reporting platform and gives travellers the tools to report abuses worldwide.

In this connected world, online crime is increasingly organised. It is all the more imperative, then, to strengthen cooperation between the judicial and jurisdictional authorities at every level: national, regional and international. Without this, violations and abuse against children cannot be pursued effectively and stopped.

Even offline, victims of child pornography are repeatedly confronted with images of their abuse. It is important, therefore, for the ICT sector to respond positively to requests, from both governmental and non-governmental institutions, to remove these images quickly.

The approach to fighting commercial sexual exploitation and violence against children online must be holistic. Action is required on a variety of fronts: prevention; support for victims; tracing and punishment of the perpetrators of abuse; and removal of the online images that only add to the lasting trauma victims suffer.

Children should be our top priority. Let us do everything we can to keep them safe. That should be our collective primary motivation. Children are our most precious resource, for they represent the future of our societies. And it is that future that is at risk.

I shall listen, therefore, with great interest to what our guest speakers have to say today.

Thank you

Toespraak gehouden voor de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties

Op 30 september sprak de Belgische Eerste Minister, Charles Michel, de recente Algemene Vergadering van de VN in New York toe. Hij aarzelt daarin niet om de internationale gemeenschap op de vingers te tikken, onder andere met betrekking tot het gebrek aan initiatief vanuit de internationale gemeenschap om verschillende internationale problemen eensgezind aan te pakken. Hij sluit zijn rede af met een duidelijke verklaring: "Vrede en veiligheid moeten permanente doelstellingen zijn." U vindt de integrale versie van zijn toespraak hieronder.

Your Excellencies, Ladies and Gentlemen,

I am pleased to see that a growing number of businesses are responding to the call and committing to work with the public sector and civil society to instigate responsible commercial practices. Practices that will have a direct, positive impact on children's well-being.

But I want to see increased concerted efforts to achieve a more efficient partnership between the public and private sectors. When there is abuse, we should immediately demand the application of the law, in conformity with international standards, to ensure that there is sentencing and atonement.

Belgisch Eerste Minister Charles Michel spreekt de Algemene Vergadering van de VN in New York toe, 30 september 2015. – UN Photo/Cia Pak

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Secretaris-generaal,
Dames en Heren Staatshoofden en Regeringsleiders,
Dames en Heren delegatieleiders,
Dames en Heren,
Mijnheer de Voorzitter,

Uw voorganger die de eerste Algemene Vergadering van de Verenigde Naties voorzat in 1946, was een van mijn landgenoten: Paul-Henri Spaak. In volle tweede wereldoorlog verklaarde hij: « Wij moeten gebruikmaken van de uitzonderlijke omstandigheden (...) (en) de kans grijpen die wordt geboden om de wereld een grote stap voorwaarts te laten zetten ».

“De toekomstige generaties behoeden voor de gesel van de oorlog”, dat, beste collega’s, was de bedoeling van de stichters 70 jaar geleden.

De Universele verklaring van de rechten van de mens bekrachtigt de fundamentele rechten en de universele waarden. Alle mensen worden vrij en gelijk geboren. De vrijheid van denken, de vrijheid van mening en de vrijheid van meningsuiting zijn onaantastbaar. En ze vormen de basis van een democratische wereld waar de waardigheid van iedereen, ongeacht zijn woonplaats, afkomst of cultuur, volledig moet worden gerespecteerd.

De wereld is sinds 1945 enorm veranderd. Er is heel wat vooruitgang gerealiseerd. Ik ben 40 jaar. Onze generatie staat voor talrijke complexe en met elkaar verweven uitdagingen: conflicten, armoede, het klimaat, migratie. De agenda 2030 moet een nieuw elan en nog meer kracht geven aan onze gemeenschappelijke actie voor ontwikkeling.

Ik ben geboren na de onafhankelijkheid van de Afrikaanse staten. De lotsbestemmingen van Afrika en Europa zijn nauw met elkaar verbonden. Allebei hebben we alles te winnen bij het succes van de andere. Maar ook veel te verliezen bij een mislukking.

Ik heb het tijdperk van de kolonisatie niet gekend. Ik ken enkel vrije en onafhankelijke Afrikaanse landen. Ik voel dus geen nostalgie, en ook geen schuld.

Ik heb een heldere en optimistische kijk op de toekomst van dit continent waaraan mijn land zo sterk is gehecht. Ik wil een eerlijke en vrijmoedige relatie, van gelijke tot gelijke. Een partnerschap waarin iedereen ten volle wordt gerespecteerd.

Met meer dan een miljard inwoners zal Afrika op internationaal niveau steeds belangrijker worden. Ik ken het potentieel van dit continent. Afrika heeft talent en rijkdommen. En ik denk in de eerste plaats aan de vindingrijke en levenslustige Afrikaanse jongeren. Zij willen hun lot in handen nemen. Zij verlangen naar vrijheid en willen met waardigheid worden bejegend. Niets of niemand zal dat kunnen tegenhouden.

De eerste voorwaarde voor de ontwikkeling is het respect voor de rechtsstaat en de garantie van de persoonlijke vrijheden. 2015 en 2016 zijn verkiezingsjaren in Afrika. Er is geen democratie zonder legitimiteit. Er is geen legitimiteit zonder respect voor het grondwettelijk pact dat de volkeren en hun leiders verenigt.

Sommige landen tonen hun wijsheid, zoals Nigeria en Senegal bijvoorbeeld.

Pogingen tot staatsgreep zoals in Burkina Faso, kunnen we enkel veroordelen.

En wij roepen alle staatshoofden op om de verkiezingscycli, die in de grondwettelijke pacten zijn vastgelegd, ten volle te respecteren.

Het Handvest van de Verenigde Naties bekrachtigt de soevereiniteit van elke staat. Deze soevereiniteit is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid, namelijk om het land te besturen in het algemeen belang. In geen geval mag de soevereiniteit een voorwendsel zijn voor de oligarchie.

De soevereiniteit is een plicht tegenover het volk. De wil van het volk miskennen, de vrijheden met de voeten treden, dat kan niet lang duren. De zucht naar

vrijheid en waardigheid en dus de democratische expressie zullen uiteindelijk steeds de bovenhand halen.

In Burundi hebben wij er alles voor gedaan om de grondwet en de Arusha-akkoorden te laten respecteren. De halsstarrigheid om aan de macht te blijven en een zekere vorm van verblinding hebben de evenwichten grondig verstoord. De Burundese burgers, onder wie talrijke vluchtelingen, zijn er het eerste slachtoffer van.

Wij roepen uit alle macht op tot een politieke dialoog tussen de regering en de oppositie, onder de auspiciën van de landen uit de regio, in het kader van de Oost-Afrikaanse Gemeenschap.

De Democratische Republiek Congo is een groot land in het hart van Afrika. Een jonge en dynamische bevolking, overvloedige natuurlijke rijkdommen maar ook tragische conflicten waarvoor de bevolking nu al zoveel jaren een zware prijs betaalt.

Het respect voor de rechtsstaat en voor de grondwettelijke regels is de enige weg voor stabiliteit. Elkeen verwacht van de politieke verantwoordelijken van dit land dat zij, zo dicht bij de verkiezingen, aantonen dat zij wel degelijk het hogere belang van hun land en hun volk in hun hart dragen.

Mijn land zet zich ook in voor de Sahel, zowel voor de veiligheid als voor de ontwikkeling. De destabilisering in Libië, de bevolkingsexplosie of nog, de klimaatwijzigingen, leiden tot enorme moeilijkheden. Wij zullen de vredeshandhavingsoperaties in Niger en Mali blijven ondersteunen. Wij zullen ook de inspanningen van de Minusma steunen.

Naast de ontwikkelingshulp van de overheid, moet het privé-initiatief meer ondersteund worden. De economische ontwikkeling moet zorgen voor jobs en meer inkomsten genereren voor de staten. De verbetering van het ondernemingsklimaat en de onophoudelijke strijd tegen de corruptie moeten zorgen voor een gunstig investeringsklimaat. Wij moeten ook de vernieuwende financieringsvormen voor ontwikkeling aanmoedigen, zoals bijvoorbeeld de internationale bijdrage op de financiële transacties.

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Secretaris-generaal,
Dames en Heren Staatshoofden en Regeringsleiders,
Dames en Heren delegatieleiders,

Wij worden allemaal geconfronteerd met de sterke opkomst van het terrorisme. Mijn land werd daarbij niet

gespaard. De terroristen willen de universele waarden vernietigen en treffen blindelings onschuldige slachtoffers. Alle middelen moeten worden ingezet tegen deze nieuwe dreiging.

Maar voor de democratieën is het punt van eer dat ze de fanatiekelingen bestrijden met respect voor de rechtsstaat. Wij moeten voortdurend toezien op het evenwicht tussen het recht op veiligheid en het respect voor de individuele vrijheden.

Natuurlijk moeten wij onze veiligheidsdiensten, onze politie en onze gerechtelijke autoriteiten mobiliseren. Maar wij moeten ook de lokale gemeenschappen, de religieuze en spirituele leiders en het maatschappelijk middenveld mobiliseren.

Sinds 2003 zit de onderhandeling over een Internationaal Antiterrorismeverdrag in het slop. Ik lanceer een plechtige oproep: "Laat ons een nieuwe start nemen om dit Internationaal Antiterrorismeverdrag zo snel mogelijk te valideren". Laat ons ook meer kracht en meer middelen aanwenden om het veiligheidsgevoel van onze medeburgers te verhogen.

We moeten de conflicten ook oplossen, in Libië, in Irak of in Syrië.

In Syrië gaat het niet om de keuze tussen de fanatieke barbarij van Islamitische Staat of de tirannie en de slachtpartijen van Bashar el-Assad. We moeten iets doen op beide fronten. We moeten Daesh uitroeien. Tegelijkertijd moeten we de politieke overgang naar vrije en geloofwaardige verkiezingen forceren.

Syrië heeft nood aan solide instellingen, aan een legitieme regering. Dat is de enig mogelijke weg naar vrede en veiligheid. Wij pleiten voor een globale aanpak: humanitair en politiek. De militaire optie kan ook worden overwogen met respect voor het internationaal recht.

Wij steunen de opmerkelijke inzet van de Speciale gezant van de Secretaris-generaal, Staffan de Mistura, om de dialoog tussen alle partijen opnieuw op gang te krijgen.

De situatie in Libië is de schrijnende mislukking van de internationale gemeenschap. En dit bewijst dat enkel een globale aanpak zin heeft. Extremistische groepen van allerlei aard zaaien terreur. De aanslagen in Tune-

sië om de democratische transitie te ondermijnen, zijn daar het bewijs van.

Ook hier steunen wij ten volle de inspanningen van de Verenigde Naties in het kader van de politieke dialoog in Libië. Wij moeten ons ook inzetten aan de zijde van Tunesië om de politieke en economische positie van dat land in de zo moeilijke regionale context te versterken.

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Secretaris-generaal,
Dames en Heren Staatshoofden en Regeringsleiders,
Dames en Heren delegatieleiders,

Repressie, conflicten en oorlog drijven de bevolking ertoe om elders, ver van huis, een veilig onderkomen te zoeken. In deze wereld zijn 60 miljoen mensen ontheemd; zij moeten hun leven soms op het spel zetten om te ontsnappen aan conflicten. Syrië is daar jammer genoeg het meest tragische voorbeeld van.

Zoals de Hoge Commissaris voor de mensenrechten het onlangs verwoordde: "(...) de personen die de grootste verantwoordelijkheid dragen voor hun migratie zijn de leiders die er niet in geslaagd zijn de mensenrechten te vrijwaren en die hun bevolking alle hoop hebben ontnomen."

Een deel van het Syrische volk vlucht voor het geweld en zoekt asiel in de regio, maar ook in de Europese Unie. In Europa hebben wij te maken met de grootste toevloed aan vluchtelingen sinds de Tweede Wereldoorlog.

Wij moeten de landen steunen die rechtstreeks geconfronteerd worden met de gevolgen van deze conflicten. Ik denk meer bepaald aan Libanon, Jordanië of Turkije, die een enorm aantal Syrische vluchtelingen opvangen.

De Europese Unie heeft beslist om 1 miljard euro vrij te maken om de opvang van de vluchtelingen in deze drie landen te steunen.

Ik roep alle landen van de regio, zonder uitzondering, plechtig op om deze uitdaging aan te gaan.

Wij moeten ook strijd voeren tegen de georganiseerde criminele netwerken die mannen, vrouwen en kinderen in gammele bootjes het gevaar en zelfs de dood insturen. Zij buiten schaamteloos het menselijke lij-

den uit. Wij zullen alle operaties steunen om deze mensenhandelaars een halt toe te roepen.

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Secretaris-generaal,
Dames en Heren delegatieleiders,

In het Midden-Oosten staat het vredesproces op een laag pitje. Een status-quo is geen optie. De politieke dialoog moet zo snel mogelijk worden hervat.

De Palestijnse vlak hijsen hier in de Verenigde Naties is symbolisch. Maar het is niet voldoende. Meer dan ooit moet de erkenning van een soevereine en onafhankelijke Palestijnse staat het doel zijn, met respect voor de veiligheid van Israël.

Noch raketaanvallen, noch illegale kolonisatie zullen het pad effenen om dit doel te bereiken. Europa moet zich meer inspannen, samen met alle partners. Wij steunen het initiatief van Frankrijk om een contactgroep op te richten met alle landen van goede wil.

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Secretaris-generaal,
Dames en Heren delegatieleiders,

Het Handvest van de Verenigde Naties bekrachtigt het principe van de soevereine gelijkheid. De territoriale integriteit en de soevereiniteit van elk land moeten op een absolute manier verzekerd worden.

Wij staan aan de kant van Oekraïne om de principes en de verplichtingen die vastgelegd zijn door het internationaal recht te doen respecteren. De akkoorden van Minsk moeten volledig worden uitgevoerd.

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Secretaris-generaal,
Dames en Heren delegatieleiders,

Vrede en veiligheid moeten permanente doelstellingen zijn. Natuurlijk zullen er altijd meningsverschillen zijn tussen landen. Maar voor de mensheid is het een erezaak om die op te lossen via de dialoog en wederzijds begrip, in plaats van met kanonnen of fanatisme. De vredesakkoorden in Colombia, het akkoord over de Iraanse nucleaire sites of nog de hervatting van de diplomatieke relaties met Cuba, bewijzen dat de dialoog en respect tot tastbare resultaten leiden.

De internationale orde veronderstelt dat iedereen, ongeacht zijn oorsprong, cultuur of godsdienst, zonder voorbehoud achter de basis van de universele waarden staat.

Zoals President Obama het van op ditzelfde spreekgestoelte zo terecht verklaarde: “Een tiran kan een opposant in de gevangenis zetten maar niet zijn ideeën”.

Als regeringsleider weet ik welke verantwoordelijkheid rust op de schouders van de vertegenwoordigers van het volk.

De wereld zit vol hinderlagen, tegenstellingen en soms tragedies. Maar de wereld, dat zijn in de eerste plaats vrouwen en mannen met dromen en hoop voor zichzelf en voor de mensen die ze graag zien.

Vrijheid, vindingrijkheid, innovatie en intelligentie. Respect en tolerantie. Dat zijn onze beste wapens om samen de uitdagingen van deze eeuw aan te pakken.

Paul-Henri Spaak, de eerste Voorzitter van onze Algemene Vergadering verklaarde toen: “tussen de perfecte wereld en een betere wereld kies ik voor de betere wereld”.

Een perfecte wereld bestaat niet. Een betere wereld hangt daarentegen alleen van onszelf af. Voor een betere wereld zijn moed, verantwoordelijkheidszin en solidariteit nodig. Het is vanuit die diepe overtuiging dat ik hier bevestig dat mijn land zich wil inzetten voor een betere wereld.

Ik dank u.

Leessuggestie

Verenigde Naties: Mensenwerk – 25 markante leiders

De Vereniging voor de Verenigde Naties is trots om haar laatste nieuwe monografie voor de stellen, “Verenigde Naties: Menschenwerk – 25 markante leiders”. In 2015 bestaan de Verenigde Naties (VN) 70 jaar en deze verjaardag wil de VVN zo op gepaste wijze vieren.

Naar aanleiding van de 60ste verjaardag van de VN besteedden we aandacht aan de institutionele en beleidskant van de intergouvernementele organisatie. Ditmaal willen we echter haar “menselijke” kant belichten. Geschiedenis is mensenwerk en wordt gemaakt in een complexe interactie tussen individuen en maatschappelijke processen. Zo ook is de historie van de VN een verhaal van mensen die zich met grote toewijding hebben ingezet en inzetten voor internationale samenwerking, voor meer vrede en veiligheid, betere sociale en arbeidsomstandigheden, respect voor de mensenrechten, de leniging van honger, de genezing en voorkoming van ziekten, duurzame ontwikkeling, ...

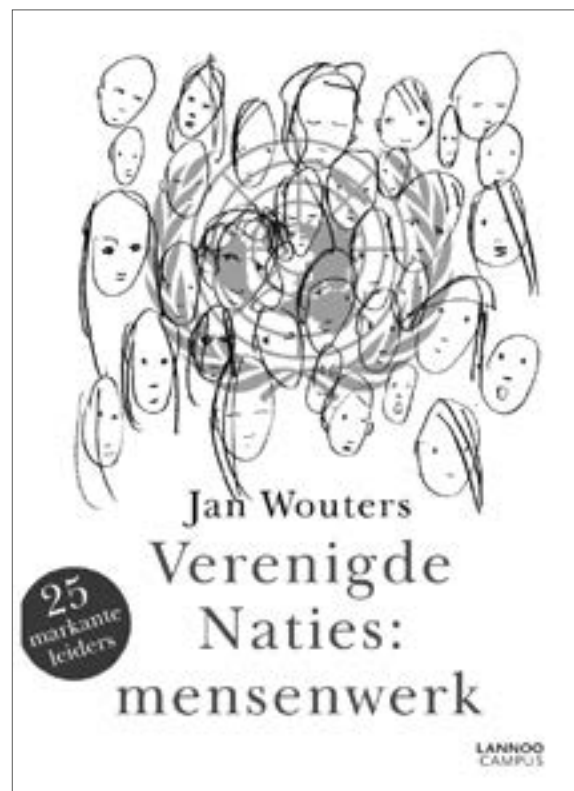
In grote organisaties verdwijnt de individuele mens vaak naar de achtergrond. Deze monografie wil, zonder enige aanspraak op volledigheid, enkele opmerkelijke persoonlijkheden en hun betekenis voor de VN (en haar voorloper, de Volkenbond) voor het voetlicht brengen. Daarbij is gekozen voor de nodige verscheidenheid aan profielen: vrouwen en mannen; mensen uit het Noorden, Oosten, Zuiden en Westen; politici, (internationale) ambtenaren, diplomaten, zakenlieden.

Vragen die we in de portretten van elk van deze mensen trachten te beantwoorden, zijn: wat was hun drijfveer om zich voor de VN en de hogergenoemde thema's in te zetten? In hoeverre speelden hierbij gebeurtenissen uit hun eerder leven een rol? Hoe precies hebben zij bijgedragen aan de internationale samenwerking? Hoe gingen zij om met de problemen van hun tijd en met tegenstand, scepsis en cynisme? Wa-

ren zij idealisten, pragmatisten, realisten? Hoe konden zij andere mensen motiveren en enthousiasmeren?

De 25 portretten die we in dit boek hebben opgenomen werden geschreven door een zeer gevarieerde schare auteurs. De Vereniging voor de Verenigde Naties is deze auteurs dankbaar voor hun vrijwillige medewerking om dit boek te kunnen realiseren en wij hopen uiteraard dat u als lezer er evenveel plezier aan zal beleven bij het lezen als wij hadden bij het schrijven ervan!

Meer praktische info over waar u dit boek kan terugvinden in de boekhandel of online, vindt u op de binnenzijde van de achterflap van dit tijdschrift.

Uw V(V)N-Agenda

door Kirsten Arnauts¹

De VVN-agenda

19-25 oktober	Activiteiten in het kader van de VN-dag op 24 oktober
20 oktober	VVN-lezing met Peter Verbrugghe over het lidmaatschap van België in het NGO-comité bij ECOSOC, "Civil Society in de VN: geraken ngo's nog door het censuurcomité?", UNRIC Brussel
20 oktober	UN Day Flanders: viering 70 jaar VN bij CIFAL (het voormalige ITCCO onder UNITAR), Antwerpen
21-24 oktober	UNYA Joint Conference in Kopenhagen met een delegatie van VVN Youth
18-22 november	Algemene Vergadering WFUNA & Global Youth Forum, Vancouver
27-29 november	VVN MUN

De VN-agenda

Om met stip in uw agenda te noteren:²

16 oktober	Wereld voedsel dag (A/RES/35/70)(FAO)
17 oktober	Internationale dag voor het uitroeien van armoede (A/RES/47/196)
24 oktober	Dag van de VN (A/RES/168 (II) en A/RES/2782 (XXVI))
24 oktober	Werelddag voor ontwikkelingsinformatie (A/RES/3038 (XXVII))
24-30 oktober	Week van de Ontwapening (A/RES/S-10/2.p.102)
27 oktober	Werelddag voor audiovisueel erfgoed (UNESCO)
24-30 oktober	Week van de ontwapening (A/RES/S-10/2 (p.102))
31 oktober	Werelddag van de steden (A/RES/68/238)
2 november	International dag om straffeloosheid van misdaden tegen journalisten te stoppen
6 november	Internationale dag tegen de uitbuiting van het milieu tijdens oorlog en gewapende conflicten (A/RES/56/4)
9-15 november	Internationale week van Wetenschap en Vrede (A/RES/43/61)
10 november	Werelddag van de wetenschap voor vrede en ontwikkeling (UNESCO)
11-17 november	International week van wetenschap en vrede (A/RES/43/61)
14 november	Wereld diabetes dag (A/RES/61/225)(WHO)
16 november	Internationale dag van de tolerantie (A/RES/51/95)
19 november	Werelddag van het toilet (A/67/L.75 (draft))
19 november	Werelddag van de filosofie (derde donderdag van november) (UNESCO)
20 november	Universele dag van de kinderen
20 november	Afrika industrializatedag (A/RES/44/237)
21 november	Werelddag van de televisie (A/RES/51/205)
25 november	Internationale dag voor de uitroeiing van geweld tegen vrouwen (A/RES/54/134)
29 november	Internationale dag van solidariteit met het Palestijnse volk (A/RES/32/40B)
1 december	Wereld AIDS dag
2 december	Internationale dag voor de afschaffing van slavernij
3 december	Internationale dag van personen met een handicap (A/RES/47/3)

5 december	Internationale dag van de vrijwilliger voor economische en sociale ontwikkeling (A/RES/40/212)
7 december	Internationale dag van de burgerluchtvaart (A/RES/51/33)(ICAO)
9 december	Internationale anti-corruptiedag (A/RES/58/4)
10 december	Dag van de mensenrechten (A/RES/423 (V))

Enkele belangrijke afspraken op de VN-vergaderagenda³

New York

23 november	Comité rond de uitvoering van de onvervreembare rechten van het Palestijnse volk, Speciale meeting ter herdenking van de Internationale dag van de solidariteit met het Palestijnse volk.
-------------	---

Genève

19 oktober – 6 november	Mensenrechtencomité, 115 ^{de} sessie
26 oktober – 20 november	Comité omtrent de eliminatie van discriminatie tegen vrouwen, 62 ^{ste} sessie
9 november – 9 december	Comité tegen marteling, 56 ^{ste} sessie
16 – 18 november	Mensenrechtenraad, Forum rond business en mensenrechten, 4 ^{de} sessie
16 – 20 november	Comité tegen marteling, subcomité voor de preventie van marteling en andere wrede, onmenselijke of degraderende behandeling of bestraffing, 27 ^{ste} sessie
24 – 25 november	Mensenrechtenraad, Forum rond minderhedenkwesities, 8 ^{ste} sessie
30 november – 4 december	Mensenrechtenraad, werkgroep rond het gebruik van huurlingen als middel om mensenrechten te schenden en om de uitoefening van het recht van mensen op zelfdeterminatie te verhinderen, 26 ^{ste} sessie
30 november – 4 december	Staten partij bij de Conventie voor het verbod op de ontwikkeling, productie en opslag van bacteriologische (biologische) en toxische wapens en hun verwoesting, 14 ^{de} sessie
14 – 18 december	Vergadering van de Staten partij bij de Conventie voor het verbod op de ontwikkeling, productie en opslag van bacteriologische (biologische) en toxische wapens en hun verwoesting

Wenen

27 oktober – 13 november	Internationale Narcotica Controle Raad, 114 ^{de} sessie
27 – 28 oktober	Conferentie van de partijen bij de VN Conventie tegen transnationale georganiseerde misdaad: werkgroep rond internationale samenwerking, 6 ^{de} sessie
16 – 18 november	Vorbereidende commissie voor de Comprehensive Nuclear Test-Ban Treaty Organization, 45 ^{ste} sessie
16 – 18 november	Conferentie van de partijen bij de VN Conventie tegen transnationale georganiseerde misdaad: werkgroep rond mensenhandel, 6 ^{de} sessie
18 – 20 november	Conferentie van de partijen bij de VN Conventie tegen transnationale georganiseerde misdaad: werkgroep rond het smokkelen van migranten, 3 ^{de} sessie
26 – 27 november	IAEA, Raad van Bestuur
30 november – 4 december	UNIDO, Algemene Conferentie, 16 ^{de} sessie

30 oktober	Nairobi – UNEP, Comité van de permanente vertegenwoordigers, 132 ^{ste} vergadering
6 – 9 oktober	Den Haag – Organisatie voor het verbod op chemische wapens, uitvoerende raad, 80 ^{ste} sessie
9 – 11 oktober	Lima – Jaarlijkse meetings van de Raad van Bestuur van de Wereldbank groep en het Internationaal Monetair Fonds, herfstvergaderingen
14 – 27 oktober	Parijs – UNESCO, Uitvoerende Raad, 197 ^{ste} sessie
19 – 22 oktober	Bangkok – Commissie rond narcotische drugs, <i>Heads of National Drug Law Enforcement Agencies</i> , Azië en de Pacific, 39 ^{ste} sessie
9 – 20 november	Montreal – ICAO, Raad ('Council Phase'), 206 ^{de} sessie
9 – 13 november	Rome – WFP, Uitvoerende Raad, 2 ^{de} sessie
23 november – 2 december	Londen – IMO, Raad, 29 ^{ste} sessie
27 november	Parijs – UNESCO, Uitvoerende raad, 198 ^{ste} sessie
30 november – 4 december	Rome – FAO, Raad, 153 ^{ste} sessie
2 december	Nairobi – UN-Habitat, Comité van de permanente vertegenwoordigers, 59 ^{ste} vergadering
3 december	Londen – IMO, Raad, 115 ^{de} sessie

Noten

1. Hoofdredacteur van Wereldbeeld.
  2. Voor een volledig overzicht van alle dagen en weken zie respectievelijk:
<http://www.un.org/en/events/observances/days.shtml> en
<http://www.un.org/en/events/observances/weeks.shtml>.
  3. Voor een volledig overzicht van alle VN vergaderingen en conferenties zie:
<http://conf.un.org/DGAACS/Meetings.nsf>.
-

De Verenigde Naties vormgegeven door markante leiders

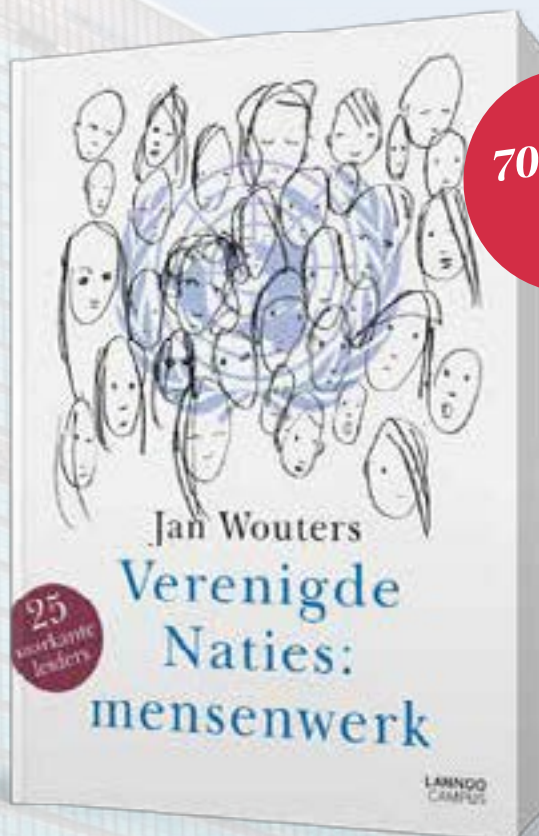
Wie zijn de mensen die de VN vormgaven?
Hoe gingen zij om met de problemen van hun tijd en met tegenstand?
Wat betekende hun leiderschap voor de internationale samenwerking?

Geschiedenis is mensenwerk, en wordt gemaakt in een complexe interactie tussen individuen en maatschappelijke processen. Inzet voor internationale samenwerking, voor betere sociale en arbeidsomstandigheden, voor mensenrechten of duurzame ontwikkeling zijn dan ook processen waarin de kracht van sterke leiders van groot belang is.

Verenigde Naties: mensenwerk brengt een reeks opmerkelijke figuren naar voren die deze kracht bij hun werk voor de Verenigde Naties de voorbije zeventig jaar belichaamden, soms ondanks moeilijke persoonlijke en maatschappelijke omstandigheden. Aan de hand van 25 profielen schetst dit boek het verschil dat ze maakten op het internationale toneel.

Van Woodrow Wilson en Dag Hammarskjöld tot Ban Ki-moon en Kofi Annan, van Eleanor Roosevelt en Navi Pillay tot de Belgen Paul-Henri Spaak en Peter Piot, brengt dit boek een beeld van de waardevolle bijdrage die het individu kan leveren aan het oplossen van internationale problemen.

- ✦ **Op zoek naar de persoonlijkheden achter de wereldleiders**
- ✦ **Grote verscheidenheid van profielen**
- ✦ **Combinatie van politiek, geschiedenis en biografie**

70 JAAR
VN

Jan Wouters is gewoon hoogleraar aan de rechtsfaculteit van de KU Leuven en voorzitter van de Vereniging voor de Verenigde Naties. Hij is directeur van het Instituut voor Internationaal Recht en van het Leuven Centre for Global Governance Studies, beide aan de KU Leuven.

Met bijdragen van oa. Marc Bossuyt, David Crikemans, Ann Pauwels, Cedric Ryngaert, Neri Sybesma-Knol.

[www.lannoocampus.be/
verenigde-naties-mensenwerk](http://www.lannoocampus.be/verenigde-naties-mensenwerk)

**Verenigde Naties:
mensenwerk**
25 markante leiders

€ 24,99 ♦ oktober 2015
paperback
170 x 240 mm
ca. 240 pp. ♦ nur 754
isbn 978 94 014 2900 9
A-titel

LANNOO
CAMPUS

VN-KANTOREN IN BELGIË

UN Office Brussels
VN-Kantoren in België
Bureau te Brussel
www.unbrussels.org

UNU
Universiteit van de VN
www.cris.unu.edu

UN WOMEN
VN-eenheid voor Gendergelijkheid en de
Empowerment van Vrouwen
www.unwomen.org

OHCHR
Bureau van de Hoge Commissaris
van de Verenigde Naties voor de
Mensenrechten.
www.europe.ohchr.org

WFP
Wereldvoedselprogramma
www.wfp.org

WMO
Wereld Meteorologische Organisatie
www.wmo.int

UNHCR
Bureau van de Hoge Commissaris
van de Verenigde Naties voor de
Vluchtelingen Regionaal Bureau
voor België, Luxemburg en de
Europese Instellingen
www.unhcr.org

UNDP
Ontwikkelingsprogramma
van de VN
www.undp.org/eu

UNISDR
De internationale strategie van de
Verenigde Naties voor de beperking
van het risico op rampen
www.unisdr.org/europe

DFS: Departement voor Ondersteuning
van Activiteiten op het Terrein
DPKO: Departement Vredesoperaties
DPA: Departement Politieke Aangelegenheden
www.un.org/en/peacekeeping/about/dfs
www.un.org/en/peacekeeping/
www.un.org/depts/dpa

WHO
Wereldgezondheidsorganisatie
www.who.int

IOM
Internationale Organisatie voor Migratie
www.belgium.iom.int

FAO
Voedsel- en Landbouworganisatie
van de VN, Verbindingsbureau met
de EU en België
www.fao.org

UNFPA
Bevolkingsfonds van de VN
www.unfpa.org

UN OCHA

UNOCHA
Bureau voor de Coördinatie van
Humanitaire Zaken van de VN,
Verbindingsbureau met EU/NAVO en
andere relevante EU Instellingen
en NGO's
www.ochaonline.un.org

UNICEF
Kinderfonds van de VN
www.unicef.org

UNEP
Milieuprogramma van
de VN, Verbindingsbureau
voor de Europese Unie
www.unep.org

UN ODC

UNODC
VN-Bureau voor Drugs en Criminaliteit
www.unodc.org

UNIDO
Organisatie van de
Verenigde Naties voor
Industriële Ontwikkeling
www.unido.org

Wereldbankgroep
www.worldbank.org

UNRIC
Regionaal Informatiecentrum van de VN
www.unric.org

ILO
Internationale Arbeidsorganisatie
Bureau voor de Europese
Unie en de Beneluxlanden
www.ilo.org/brussels

UN-HABITAT
VN-Centrum voor Menselijke
Nederzettingen, Verbindingsbureau
met de Europese Unie en België
www.unhabitat.org

UNRWA
VN-Agentschap voor hulp aan de
Palestijnse vluchtelingen in het
Nabije Oosten
www.unrwa.org

UNAIDS
Gezamenlijk VN-Programma
voor HIV/AIDS
www.unaids.org

UNESCO
Organisatie van de Verenigde Naties voor
Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
www.unesco.org

UNOPS

UNOPS
VN-Bureau voor Projectondersteunende
Diensten
www.unops.org